

Brüssel, 5. detsember 2025
(OR. en)

16521/25

Institutsioonidevaheline
dokument:
2025/0059(COD)

MIGR 464
JAI 1871
COMIX 437
RELEX 1642
CODEC 2047
NO
LI
CH
IS

MÄRKUS

Saatja: Eesistujariik

Saaja: Nõukogu

Komisjoni dok nr: 6917/1/25 REV 1; 6917/1/25 ADD 1; 6917/2/25 ADD 2

Teema: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ühine süsteem liidus ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/115/EÜ, nõukogu direktiiv 2001/40/EÜ ja nõukogu otsus 2004/191/EÜ
– Üldine lähenemisviis

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud ettepanekut käsitlev eesistujariigi kompromisstekst justiits- ja siseküsimuste nõukogu 8.–9. detsembri 2025. aasta istungi ettevalmistamiseks. Komisjoni ettepanekusse tehtud täiendused on esitatud *paksus kaldkirjas* ja väljajäetud tekst on tähistatud nurksulgudega [...].

Ettepanek

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse ühine süsteem liidus ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/115/EÜ, nõukogu direktiiv 2001/40/EÜ ja nõukogu otsus 2004/191/EÜ

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eelkõige selle artikli 79 lõike 2 punkti c,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

¹ ELT C [...], [...], lk [...].

² ELT C [...], [...], lk [...].

ning arvestades järgmist:

- (1) Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala tagamisel peaks liidul olema ühine poliitika selliste kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks, kellel puudub liidus viibimise õigus. Tulemuslik tagasisaatmispoliitika on usaldusväärse rändealdussüsteemi üks põhielemente.
- (2) Käesoleva määrusega kehtestatakse ühine süsteem **liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate** kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks, tuginedes ühisele tagasisaatmis[...] **menetlusele, ebaseaduslikult riigis viibivaid kolmanda riigi kodanikke puudutavatele kohustustele, tõhusa tagasisaatmise haldamise vahenditele, sealhulgas tagasipöördumise soodustamise meetmetele**, ning liikmesriikide [...] koostööle.
- (3) Selleks et aidata kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1351³ sätestatud tervikliku lähenemisviisi rakendamisele, tuleks ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tulemusliku tagasisaatmise haldamiseks kehtestada ühine süsteem. See **ühine** süsteem peaks põhinema integreeritud poliitikakujundamisel, et tagada liidu ja selle liikmesriikide poolt nende pädevuse piires võetavate meetmete sidusus ja tulemuslikkus.
- (4) Euroopa Ülemkogu on järjekindlalt rõhutanud, kui oluline on võtta otsustavaid meetmeid kõigil tasanditel, et hõlbustada, suurendada ja kiirendada tagasisaatmist Euroopa Liidust. Euroopa Ülemkogu kutsus 2024. aasta oktoobris komisjoni üles esitama kiiremas korras uue seadusandliku ettepaneku.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändealdust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L 222, 22.5.2024, lk 1).

- (5) Nõukogu (justiits- ja siseküsimused) poolt 12. detsembril 2024 vastu võetud strateegilistes suunistes seadusandliku ja operatiivtegevuse kavandamiseks vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala piires tuletatakse meelde, et edukas tagasisaatmispoliitika on liidu tervikliku ja usaldusväärse varjupaiga- ja rändesüsteemi tugisammas. Selleks kutsutakse strateegilistes suunistes üles töötama välja ja rakendama jõulisemat ja terviklikumat lähenemisviisi tagasisaatmisele ning ajakohastama selleks kiiremas korras õigusraamistikku.
- (6) Tõhus tagasisaatmispoliitika peaks tagama sidususe rände- ja varjupaigaleppega ja aitama kaasa selle terviklikkusele ning aitama hallata ebaseaduslikku sisserännet liitu ja **ära** [...] **hoida** ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike liikmesriikidevahelist ebaseaduslikku liikumist [...], austades põhiõigusi.

- (7) Liit ja selle liikmesriigid on suurendanud jõupingutusi, et muuta tagasisaatmispoliitika tulemuslikumaks. Hoolimata nendest jõupingutustest ei vasta kehtiv õigusraamistik, mis koosneb nõukogu direktiividest 2001/40/EÜ⁴ ja 2008/115/EÜ,⁵ enam liidu rändepoliitika vajadustele **ning seadusandlikele ja operatiivvajadustele tulemusliku tagasisaatmise tagamiseks**. Pärast direktiivi 2008/115/EÜ vastuvõtmist 2008. aastal on vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala ning liidu rändepoliitika märkimisväärselt edasi arenenud. ELi rändealane õigus on liikunud miinimumnõudeid sisaldavatelt õigusaktidelt liikmesriikide tavade lähendamisele. Tagasisaatmisdirektiivi uuesti sõnastamise ettepanekuga⁶ püüdis komisjon 2018. aastal tagasisaatmist reguleerivaid norme reformida. Samuti on komisjon püüdnud soovitude (EL) 2017/2338⁷ ja (EL) 2023/682⁸ kaudu toetada liikmesriike direktiivi 2008/115/EÜ paindlikkusmeetmete kasutamisel. Kehtiv õigusraamistik on end aga siiski ammendanud.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändealdust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L 222, 22.5.2024, lk 1).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/115/oj>).

⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (uuesti sõnastatud). Brüssel, 12.9.2018. COM(2018) 634 final, 2018/0329 (COD).

⁷ Komisjoni 16. novembri 2017. aasta soovitus (EL) 2017/2338, millega võetakse kasutusele ühine tagasisaatmise käsiraamat, mida liikmesriikide pädevad asutused peavad kasutama tagasisaatmisega seotud ülesannete täitmisel (ELT L 339, 19.12.2017, lk 83, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2017/2338/oj>).

⁸ Komisjoni 16. märtsi 2023. aasta soovitus (EL) 2023/682 tagasisaatmisotsuste vastastikuse tunnustamise ja tagasisaatmise kiirendamise kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/115/EÜ rakendamisel. C/2023/1763. ELT L 86, 24.3.2023, lk 58, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/682/oj>.

- (8) Tuleks kehtestada range [...] ühine tagasisaatmismenetlus, millega tagatakse, et kolmandate riikide kodanikud, kes ei vasta või enam ei vasta liikmesriikide territooriumile sisenemise, seal viibimise või elamise tingimustele, saadetak tagasi inimlikult, austades täiel määral põhiõigusi ja rahvusvahelist õigust. Kõigis liikmesriikides kohaldatavad selged ja läbipaistvad normid peaksid tagama asjaomasele kolmanda riigi kodanikule ja pädevatele asutustele kindluse. Oluline on tagasisaatmismenetlusi lihtsustada, hõlbustada ja kiirendada ning tagada, et tagasisaatmist ei takistaks *muu hulgas* ebaseaduslik liikumine teistesse liikmesriikidesse.
- (9) Käesoleva määruse kohaste normide kohaldamine ei tohiks mõjutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348⁹ kohaseid norme, mis käsitlevad juurdepääsu rahvusvahelisele kaitsele. Vajaduse korral täiendatakse käesoleva määruse norme erinormidega, millega negatiivsed varjupaigaotsused seotakse tagasisaatmisotsustega selles osas, mis puudutab nende tegemist ja õiguskaitsevahendeid, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1348, ning piiril toimuva tagasisaatmismenetlusega, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1349¹⁰.
- (9a) Ühtegi käesoleva määruse sätet ei tohiks tõlgendada nii, nagu see mõjutaks liikmesriikide kriminaalõigust, eelkõige kriminaalkohtute otsuste täitmist.**

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, **2024/1348** [...], 22.5.2024, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1349, millega kehtestatakse piiril toimuv tagasisaatmismenetlus ja muudetakse määrust (EL) 2021/1148 (ELT L, 2024/1349, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1349/oj>).

- (10) Käesolevas määruses austatakse kolmandate riikide kodanike põhiõigusi ja järgitakse põhimõtteid, mida on tunnustatud eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) ja 28. juuli 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioonis, mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundi protokolliga (edaspidi „Genfi konventsioon“). Seda määrust tuleks kohaldada kooskõlas harta, liidu õiguse üldpõhimõtete ja asjaomase rahvusvahelise õigusega.
- (11) Järgida tuleks [...] harta artiklis 19 sätestatud tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet ning kollektiivse väljasaatmise keeldu. Kedagi ei tohi tagasi saata, välja saata või välja anda kolmandasse riiki, kus teda tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus.
- (12) Liikmesriik, kelle territooriumil ebaseaduslikult viibiv kolmanda riigi kodanik avastatakse, vastutab tema tagasisaatmise eest. Ebaseadusliku riigis viibimise avastamise korral peaksid liikmesriigid *varasemate menetluste või protsesside käigus tehtud kontrollid dubleerimata* kiiresti kindlaks tegema *tagasisaadetava* kolmanda riigi kodaniku isiku ja kontrollima võimalikke julgeolekuohte, tehes päringuid asjaomastes liidu ja liikmesriikide andmebaasides.[...]
- (12a) *Liikmesriigi õiguse kohaselt pädevaks määratud kohus peaks vastutama tagasisaatmisotsuse, sissesõidukeelu ja väljasaatmisotsuse vaidlustamiseks kasutatava õiguskaitsevahendi eest. Tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttest tulenevate nõuete täitmist tuleks kontrollida juhul, kui toimikus olevatest materjalidest, mis on esitatud riigi õiguse kohaselt seoses tagasisaatmisotsuse või väljasaatmisotsuse vaidlustamiseks kasutatava õiguskaitsevahendiga pädevaks määratud kohtule ning mida on pärast võistlevat menetlust täiendatud või selgitatud, nähtub, et tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet võidakse kahjustada.*

- (12b) *Ilma et see piiraks harta artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, millega tagatakse, et kolmanda riigi kodanik saab vaidlustada vabatahtliku lahkumise tähtaja või selle puudumise tagasisaatmisotsuses, ei tohiks selles tagasisaatmisotsuses sätestatud liikmesriikide territooriumilt lahkumise ettekirjutust mõjutada vabatahtliku lahkumise tähtaja tühistamine või kehtetuks tunnistamine.*
- (13) *Riigi õiguse kohaselt pädevaks määratud [...] asutused peaksid väljasaatmise korral kontrollima tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimist individuaalse hindamise alusel, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid. Asjaomane kolmanda riigi kodanik peaks esitama võimalikult kiiresti oma isiklikku olukorda käsitlevad tõendid. Peaks olema võimalik tugineda kõikide asjakohaste asjaolude olemasolevale [...] hinnangule, mis on koostatud varasemate menetlusetappide või muude varasemate menetluste käigus. Uurida tuleks asjaolude kõiki asjakohaseid muutusi ja uusi aspekte, mis näitavad ohu olemasolu, tingimusel et need on põhjendatud ja neid ei loeta kolmanda riigi kodaniku poolt esitatuks üksnes väljasaatmise edasilükkamiseks või nurjamiseks.*
- (13a) *Liikmesriigid võivad suunata kolmanda riigi kodaniku, kes märgib, et väljasaatmine rikuks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, asjakohasesse menetlusse, sealhulgas varjupaigamenetlusse, viidates Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL. Liikmesriik võib suunata kolmanda riigi kodaniku asjakohasesse menetlusse ka siis, kui tema riigi õiguse kohaselt pädevaks määratud asutused saavad teadlikuks asjaomastest märkidest selle kohta, et väljasaatmine rikuks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet.*

- (14) On vaja, et liikmesriigid saaksid teha koostööd paindlikumalt, sealhulgas uute kahepoolsete lepingute ja kokkulepete kaudu, ning sihipärasemalt, et [...] **soodustada tõhusamat tagasisaatmist kolmandatesse riikidesse.**
- (15) Kui on kindlaks tehtud, et kolmanda riigi kodanik ei vasta või enam ei vasta liikmesriikide territooriumile sisenemise, seal viibimise või elamise tingimustele, tuleks kiiresti teha tagasisaatmisotsus, mis põhineb individuaalsel hindamisel, milles võetakse arvesse kõiki **asjakohaseid** fakte ja asjaolusid. **Tagasisaatmisotsuses tuleks märkida kolmanda riigi kodanikule kehtestatud ettekirjutus liikmesriikide territooriumilt lahkuda. Tagasisaatmisotsust ei tohiks nõuda vastuvõtva riigi kindlaksmääramiseks. Vastuvõttev riik tuleks kindlaks määrata hiljemalt enne väljasaatmist ning selle võib kindlaks määrata kas tagasisaatmisotsuses või mis tahes muus väljasaatmisotsuses, mis tehakse tagasisaatmisotsusest eraldi. Kui on kindlaks tehtud tagasi- ja väljasaatmise oht, ei tohiks tagasisaatmisotsuse väljastamist välistada, kuid väljasaatmine tuleks lükata edasi.**
- (15a) **Ükski käesoleva määruse säte ei tohiks takistada liikmesriike nägemast riigisiseses õiguses ette muid põhjuseid konkreetsete rühmade väljasaatmise edasilükkamiseks.**
- (15b) **Lahkumisettekirjutusega kolmanda riigi kodanikul peaks olema esmane vastutus liikmesriikide territooriumilt lahkumise eest kooskõlas tagasisaatmisotsusega.**
- (16) On vaja tagada, et liikmesriigi tehtud tagasisaatmisotsuse olulised elemendid sisestatakse teatud vormis Euroopa tagasisaatmiskorraldusena ja tehakse kättesaadavaks Schengeni infosüsteemis koos isiku tagasisaatmist käsitleva hoiatusteatega või teise liikmesriigiga toimuva kahepoolse teabevahetuse teel. Euroopa tagasisaatmiskorraldus peaks omakorda toetama selliste **täitmisele pööratavate tagasisaatmisotsuste või väljasaatmisotsuste** tunnustamist ja täitmist, mille on teinud teine liikmesriik, kui kolmanda riigi kodanik liigub ebaseaduslikult teise liikmesriiki.

(17) [...]

(18) Kui liikmesriigi territooriumil viibiva kolmanda riigi kodaniku kohta on teine liikmesriik teinud täitmisele pööratava tagasisaatmisotsuse, [...] peaks tagasisaatmisotsuste tunnustamine ja täitmine tagasisaatmisprotsessi liikmesriikidevahelise tõhustatud koostöö ja vastastikuse usalduse alusel hõlbustama ja kiirendama. Samuti võib **selline tunnustamine ja täitmine** [...] aidata ära hoida ebaseaduslikku rännet ja pärssida ebaseaduslikku teisest liikumist liidus ning vähendada tagasisaatmisprotsessis esinevaid viivitusi.

Tagasisaatmisotsuse vaidlustamiseks tuleks kasutada õiguskaitsevahendeid **üksnes** otsuse teinud liikmesriigis.

(18a) Tagasisaatmisotsuse või väljasaatmisotsuse tunnustamist artikli 7 lõikes 7 osutatud Euroopa tagasisaatmiskorralduses oleva teabe alusel ei tohiks käsitada otsuse või aktina. Tagasisaatmisotsuse või väljasaatmisotsuse mittetunnustamist ei tohiks käsitada otsuse või aktina.

- (18b) *Kui liikmesriik kaalub otsuse teinud liikmesriigi täitmisele pööratava tagasisaatmisotsuse või väljasaatmisotsuse tunnustamist ja täitmist, võivad järgmised juhtpõhimõtted aidata liikmesriigil kindlaks teha olukorrad, kus vastastikust tunnustamist ei tuleks kohaldada ja kus selle asemel tuleks teha riiklik tagasisaatmisotsus. Sellised olukorrad võivad hõlmata juhtumeid, kus täitmine oleks vastuolus otsust täitva liikmesriigi avaliku poliitikaga, sealhulgas seoses teatavatesse kategooriatesse kuuluvate kolmandate riikide kodanike, näiteks saatjata alaealiste ja inimkaubanduse ohvrite tagasisaatmisega, kellele on riigisisese õigusega ette nähtud kõrgem kaitsetase; kus uue tagasisaatmisotsuse väljastamine on kiirem; kus Euroopa tagasisaatmiskorralduses esitatud teave on puudulik; kus kolmanda riigi kodanik on tagasisaatmisotsuse vastava otsuse teinud liikmesriigis edasi kaevanud; kus kolmanda riigi kodanik saadetakse välja muusse kolmandasse riiki, kui on märgitud otsuse teinud liikmesriigi tehtud tagasisaatmisotsuses või väljasaatmisotsuses, ning tagasisaatmisotsuses ei ole märgitud vastuvõtvat riiki.*
- (18c) *Selleks et valmistada ette samme kohustusliku vastastikuse tunnustamise suunas, peaksid komisjon ja asjaomased ELi asutused, näiteks eu-LISA, vajaduse korral liikmesriike toetama, sealhulgas määrates kindlaks vajaliku korra ja kohandused, et tagada Euroopa tagasisaatmiskorralduse automaatne menetlemine.*
- (19) *Hiljemalt artikli 7 lõikes 8 osutatud rakendusakti vastuvõtmisel peaksid liikmesriigid ja komisjon ning asjaomased ELi asutused, näiteks eu-LISA, [...] alustama õigusliku ja tehnilise korra [...] kasutuselevõtmist selle tagamiseks, et Euroopa tagasisaatmiskorralduse saaks teha kättesaadavaks Schengeni infosüsteemi kaudu. [...]*

- (19a) *Kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist peaks komisjon hindama vastastikuse tunnustamise rakendamist, eelkõige seoses järgmisega: kas õiguslik ja tehniline kord, et teha Euroopa tagasisaatmiskorraldus artikli 7 lõike 7 kohaselt Schengeni infosüsteemi kaudu kättesaadavaks, on liikmesriikide poolt kasutusele võetud ja tõhus; kas liikmesriigid on kehtestanud õigusliku ja tehnilise korra, et tagada Euroopa tagasisaatmiskorralduse automaatne menetlemine vastavalt artikli 7 lõikele 9; milline on tagasisaatmisotsuste ja väljasaatmisotsuste tunnustamise ja täitmise tulemuslikkus; milline on sellest tulenev koormus liikmesriikide kohtu- ja haldussüsteemidele ning asjakohaste koolituste ja katseprojektide tulemused.*
- (19b) *Artikli 9 lõikes 10 osutatud hindamise põhjal peaks komisjon asjakohasel juhul esitama seadusandlikud ettepanekud, mis hõlmavad sihipäraseid muudatusi tulemusliku tagasisaatmise tagamiseks, eesmärgiga kehtestada teise liikmesriigi tehtud täitmisele pööratavate tagasisaatmisotsuste ja väljasaatmisotsuste kohustuslik tunnustamine ja täitmine. Kui komisjon ettepanekut ei esita, peaks ta seda põhjendama.*
- (20) Riigi võetud tagasisaatmismeetmetel peaks jätkuvalt olema liiduülene mõju, kasutades sissesõidukeeldu, millega keelatakse sisenemine ja viibimine kõigi liikmesriikide territooriumidel. Sissesõidukeeldu kehtivusaeg tuleks igal üksikjuhul määrata kindlaks pärast kõigi oluliste asjaolude hoolikat kaalumist ja see ei tohiks üldjuhul ületada [...] **kahtekümnet** aastat. Kui ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik avastatakse välispiiril väljumiskontrolli käigus, võib olla asjakohane kehtestada sissesõidukeeld, et vältida edaspidi uuesti riiki sisenemist ja seeläbi vähendada ebaseadusliku sisserände ohtu **takistamata samal ajal kolmanda riigi kodaniku kiiret lahkumist.**

- (21) Kolmandate riikide kodanikke [...], **kes ei ole täitnud ettekirjutust** riigist lahkuda [...] **või kellele vabatahtliku tagasipöördumise tähtaega ei ole määratud, saab sunnimeetmete abil välja saata.** Väljasaatmist reguleerivate rangemate normidega püütakse tagada otsene ja vahetu tagajärg juhul, kui kolmanda riigi kodanik ei pea [...] kinni tähtajast, milleks ta peab hiljemalt lahkuma, ning selleks, et vältida ebaseaduslikku teisest liikumist ja julgeolekuohte. **Kui ei ole põhjust arvata, et vabatahtlik tagasipöördumine kahjustaks tagasisaatmismenetluse eesmärki, võib koostööd tegevate kolmandate riikide kodanike puhul jätkuvalt peamiselt kasutada vabatahtlikku tagasipöördumist.** Sunnimeetmete võtmisel tuleks kohaldada proportsionaalsuse ja tulemuslikkuse põhimõtteid seoses võetud abinõude ja taotletavate eesmärkidega.
- (21a) **Kuna käesolevat määrust kohaldatakse üksnes liidus ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike suhtes, ei mõjuta see tagasipöördumise ja taasintegreerimise teemalist nõustamist ega muid programme, millega toetatakse liidus seaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike vabatahtlikku tagasipöördumist ja taasintegreerimist.**
- (22) Ühised normid on vajalikud tagamaks, et **ebaseaduslikult riigis viibivad** kolmandate riikide kodanikud, kes kujutavad endast julgeolekuohtu [...], tuvastatakse tõhusalt ja saadetakse kiiresti tagasi. On vaja tagada, et julgeolekuohtu kujutavate kolmandate riikide kodanike tuvastamiseks ja nendest hoiatamiseks tehakse asjakohaseid kontrolle, tuginedes muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1356¹¹ sätestatud taustakontrollile. Julgeolekuohtu kujutavate kolmandate riikide kodanike puhul peaks väljasaatmine olema üldreegel ning üldnormidest peaks olema võimalik teha erandeid, et näha ette pikema kehtivusajaga **või tähtajatud** sissesõidukeelud ja pikemad kinnipidamisajad ning teha erandeid spetsiaalsete kinnipidamisasutuste kasutamisest, et [...] **liikmesriikide** julgeolekut ohustavad isikud saaks kiiresti välja saata.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1356, millega kehtestatakse kolmanda riigi kodanike taustakontroll välispiiridel ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/817 (ELT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

- (23) Uued normid peaksid sisaldama täiendavaid vahendeid, mille abil laiendada liikmesriikide võimalusi tagada tagasisaatmine kolmandatesse riikidesse. Kolmandate riikidega peaks olema võimalik sõlmida erilepinguid ja -kokkuleppeid, et liikmesriikidel oleks tagasisaatmiseks rohkem võimalusi, tingimusel et asjaomane kolmas riik järgib rahvusvahelisi inimõigustealaseid nõudeid ning **väljasaatmise korral** tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet. ***Puudused seoses kolmanda riigi territooriumi teatavate osadega või tuvastatavate isikute kategooriatega ei tohiks takistada sellise lepingu või kokkuleppe sõlmimist, tingimusel et on olemas piisavad tagatised sellisest lepingust või kokkuleppest mõjutatud kolmandate riikide kodanike õiguste täieliku austamise tagamiseks.*** Eelkõige tuleks lepingus või kokkuleppes sätestada [...] ***menetlused, mida kohaldatakse tagasisaatmisel***, riigis viibimise tingimused, [...] ***kolmanda riigi kohustused*** [...] ja tagajärjed ***lepingu või kokkuleppe rikkumiste korral.*** ***Kui leping või kokkulepe hõlmab edasist tagasisaatmist kolmandast riigist, tuleks lepingus või kokkuleppes lisaks sätestada tagajärjed juhuks, kui edasine tagasisaatmine ei ole võimalik, liikmesriigi või ELi ja kolmanda riigi kohustused ja vastutus, selliste oluliste muutuste tagajärjed***, mis mõjutavad negatiivselt olukorda kolmandas riigis, ning sõltumatu järelevalveasutus või -mehhanism lepingu või kokkuleppe rakendamise hindamiseks. Selline leping või kokkulepe kujutab endast liidu õiguse rakendamist harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

- (23a) *Selleks et tagada välispiiride haldamise ja asjaomaste liikmesriikide sisejulgeolekuga seotud õigustatud huvide piisav kaitse olukorras, kus liikmesriik peab käesoleva määruse kohaldamisel läbirääkimisi lepingu või kokkuleppe üle ühega liidu naabruses asuvatest kolmandatest riikidest, tuleks liikmesriike, kellel on kõnealuse kolmanda riigiga ühine piir, nendest läbirääkimistest teavitada asjakohasel ajal enne lepingu või kokkuleppe sõlmimist, järgides täiel määral Euroopa Liidu lepingu artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet. Kolmandate riikidega lepingute või kokkulepete sõlmimisel peaks liikmesriikidel olema kohustus teavitada komisjoni ja teisi liikmesriike sellistest lepingutest või kokkulepetest enne nende ajutist kohaldamist või jõustumist, olenevalt sellest, kumb toimub varem. Lisaks peaks liidu õiguse rikkumise vältimiseks ja läbipaistvuse edasiseks suurendamiseks olema liikmesriikidel võimalik hoida komisjoni ja teisi liikmesriike vabatahtlikult kursis kolmanda riigiga käesoleva määrusega lubatud lepingute või kokkulepete üle peetavate läbirääkimiste edenemisega enne seda, kui pooled on jõudnud lõplikule kokkuleppele, sealhulgas selleks, et taotleda komisjoni hinnangut selle kohta, kas kavandatav leping või kokkulepe, mille üle läbirääkimisi peetakse, on kooskõlas liidu õigusega.*
- (24) Hästi toimiva sisepiirideta Schengeni ala toimimine sõltub sellest, kui tõhusalt ja tulemuslikult kohaldavad liikmesriigid asjaomast *acquis*'d. Nõukogu määrusega (EL) 2022/922 on kehtestatud hindamis- ja järelevalvemehhanism, et kontrollida Schengeni *acquis*' kohaldamist [...], sealhulgas riigis viibimise õigusega kolmandate riikide kodanike tulemuslikku tagasisaatmist[...].

- (25) Vastavalt harta artiklile 24 ja ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsioonile peaksid liikmesriigid tagasisaatmismenetluste kohaldamisel kõigepealt lähtuma lapse huvidest. Lapse individuaalsete huvide hindamisel peaksid nad võtma eelkõige igakülgset arvesse alaealise heaolu ning sotsiaalset arengut lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis, turvalisuse ja julgeoleku kaalutlusi ning alaealise arvamust vastavalt tema vanusele ja küpsusele, sealhulgas ka tema päritolu. Saatjata [...] *alaealisi* peaks kõigis tagasisaatmisprotsessi etappides juhendama esindaja.
- (26) Kui on põhjust kahelda, kas kolmanda riigi kodaniku puhul on tegemist alaealisega või mitte, [...] *võib* tema vanust *koosõlas riigisisese õigusega* hinnata. *Liikmesriigid võivad tugineda varasemate menetluste käigus tehtud vanuse hindamistele*. Rände haldamise sidususe tagamise huvides liidus [...] *võib* järgida sama menetlust, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1348¹². [...]

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L 222, 22.5.2024, lk 1).

- (27) Tagasisaatmismenetluse tulemuslikkuse suurendamiseks tuleks kehtestada kolmandate riikide kodanikele selged kohustused. Kolmandate riikide kodanikud peaksid **täitma ettekirjutust lahkuda liikmesriikide territooriumilt ning** tegema ametiasutustega koostööd **kogu** tagasisaatmismenetluse [...] **jooksul**. Kolmandate riikide kodanikud peaksid olema **pädevatele asutustele** kättesaadavad ning esitama tagasisaatmise ettevalmistamiseks [...] **ja läbiviimiseks kogu asjakohase** teabe. **Sellest järeldub, et eelkõige peaks kolmanda riigi kodanik vastutama tema isiku kindlakstegemise ning tagasisaatmise ettevalmistamiseks vajalike reisidokumentide hankimise ja esitamise eest.** Kui **lahkumis-** ja koostöökohustust ei täideta, tuleks kehtestada mõjusad ja proportsionaalsed tagajärjed **ja pädevad asutused peaksid võtma asjakohased meetmed tagasisaatmise tagamiseks**, sealhulgas **uurimismeetmed. Kolmandate riikide kodanikke, keda ei saa välja saata, sealhulgas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte tõttu või pädevate asutustega koostöö mittetegemise tõttu, ei tohiks jätta välja üldiste kohustuste, sealhulgas riiki jäämise, seal elamise ja sellest teatamise kohustuse kehtestamisest. Tagajärgede hulka peaks kuuluma** näiteks riigisisese õiguse alusel antavate hüvitiste ja toetuste vähendamine [...] **või** reisidokumentide äravõtmine [...].
- (27a) **Tagasisaatmisega mitteseotud kohustused ja meetmed ei kuulu nende sätete kohaldamisalasse. Sellega seoses ei mõjuta artikkel 21 jj sätteid, mis reguleerivad riigisisese õiguse kohaseid tagajärgi sotsiaaltoetustele.**
- (28) Käesolev määrus ei tohiks mõjutada liikmesriikide võimalust määrata käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvatele kolmandate riikide kodanikele riigisisese karistusõiguse kohaselt vajaduse korral kriminaalkaristusi, **sealhulgas vangistust.**

- (29) Tagasisaatmisega seotud otsuste vastu tuleks kehtestada õiguskaitsevahendid, et tagada asjaomaste isikute [...] **õiguste** tõhus kaitse. Taotluse korral tuleks teha kättesaadavaks vajalik õigusabi, kui tegemist on edasikaebamise või läbivaatamisega [...] **kohtus, ilma et see piiraks õigusabile ja esindamisele juurdepääsu piiramise õigust.**
- (29a) **Kohtu mõiste on liidu õigusega reguleeritud mõiste, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Liidu Kohus. Kõnealune mõiste saab muude elementide hulgas tähistada ainult asutust, kes on menetluse esemeks oleva otsuse vastu võtnud asutuse suhtes kolmas isik. See asutus peaks täitma õigustmõistvaid ülesandeid ja ei ole määrav, kas seda asutust peetakse riigisisese õiguse kohaselt kohtuks. Käesolev määrus ei tohiks mõjutada liikmesriikide pädevust korraldada oma riiklikku kohtusüsteemi ja määrata kindlaks edasikaebantside arv. Kui riigisiseses õiguses on ette nähtud võimalus esitada esimese või korduva edasikaebuse kohta tehtud otsuse kohta uusi edasikaebusi, tuleks selliste edasikaebuste menetlust ja edasilükkavat toimet reguleerida riigisiseses õiguses kooskõlas liidu õiguse ja rahvusvaheliste kohustustega.**
- (30) Selleks et parandada tagasisaatmismenetluste tulemuslikkust, tagades samal ajal harta artikli 47 kohase õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile, peaksid tagasisaatmisega seotud otsuste vaidlustamised piirduma võimalikult suures ulatuses ühe kohtuastmega. Käesoleva määruse normid, mis käsitlevad edasikaebamist ja [...] **otsuste täitmise peatamist**, peaksid olema kooskõlas põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile.

- (31) [...] *Liikmesriigid peaksid saama vajalikud vahendid kiire ja tõhusa tagasisaatmise tagamiseks, sealhulgas meetmed nõuete täitmata jätmise tagajärgedena ning stiimulid lahkumis- ja koostöökohustuste täitmiseks, samuti meetmed põgenemisohu [...] ennetamiseks. Ühised normid, mis ei piira liikmesriikide õigust kehtestada riigisisese õiguses lisameetmeid ja -kriteeriume, peaksid ühtlustama koostöökohustuse nõudeid ja põgenemisohu kindlakstegemise kriteeriume. Sellised normid peaksid tagama ka selle, et tagasisaatmisprotsessi tulemuslikuks juhtimiseks rakendatakse kinnipidamist ja kinnipidamise alternatiive.[...]*
- (32) Kinnipidamist peaks olema võimalik kohaldada [...] *tagasisaatmise eesmärgil, sealhulgas tagasisaatmise ettevalmistamiseks ja tagasisivõtmiseks ning väljasaatmiseks*, kui see on proportsionaalne ja vajalik, pärast iga juhtumi individuaalset hindamist[...]. Ametiasutused peaksid tegutsema nõuetekohase hoolsusega ning kinnipidamist tuleks rakendada ainult võimalikult lühikese ajavahemiku jooksul, mis ei tohi *üldjuhul* ületada 24 kuud *asjaomases liikmesriigis*. *Teise liikmesriiki põgenemise korral ei võeta maksimaalse kinnipidamisperioodi arvutamisel arvesse varasemaid kinnipidamisperioode. Muude määruste või direktiivide kohaseid kinnipidamisperioode ei tohiks maksimaalse kinnipidamisperioodi arvutamisel arvesse võtta. Kinnipidamise ajal tuleks arvesse võtta haavatavuse hindamisest tulenevaid erivajadusi*. Kui riigisisese õigusega on ette nähtud alaealiste kinnipidamine, tuleks esikohale seada lapse huvid. Kinnipidamise asemel tuleks kasutada muid leebemaid alternatiivseid meetmeid, kui neid saab ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike suhtes tulemuslikult kohaldada.

- (32a) *Kui kinnipidamine on kestnud 24 kuud, peaks liikmesriigil olema võimalus kohaldada kolmanda riigi kodaniku kinnipidamiseks uusi kinnipidamisperioode, mis ei ületa kuut kuud, kui esineb põgenemisoht ja kui uue olulise teabe põhjal on teataval asjaoludel tekkinud mõistlik väljavaade väljasaatmiseks. Kinnipidamise määramisel tuleks järgida vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning kinnipidamine peaks kestma võimalikult lühikest aega.*
- (33) Julgeolekuohu kujutavate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks on vaja erimeetmeid, mille eesmärk on kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi. Seepärast peaks olema võimalik selliseid kolmandate riikide kodanikke [...] kinni pidada **pikemalt kui 24 kuud**, samal ajal peab aga iga selline kinnipidamine olema kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.
- (34) Kinnipeetavaid kolmandate riikide kodanikke tuleks kohelda inimlikult ja väärilt, austades nende põhiõigusi ning järgides rahvusvahelist ja riigisisest õigust[...]. Kinnipidamine peaks üldiselt toimuma spetsiaalsetes kinnipidamisasutustes või muude asutuste selleks ettenähtud osakondades. Vanglas majutamist võib kasutada juhul, kui liikmesriigil puudub vastav asutus **või kui liikmesriik peab kolmanda riigi kodaniku transporti tagasisaatmisotsuse täitmist silmas pidades ebaproportsionaalseks**, eraldades kolmandate riikide kodanikud tavalistest kinnipeetavatest.
- (35) Käesolevas määruses sätestatud kinnipidamise alused ei piira muid kinnipidamise aluseid, sealhulgas kriminaalmenetluse raames kinnipidamise aluseid, mida kohaldatakse riigisisese õiguse alusel [...].

- (36) Iga riigi kohustus võtta tagasi oma kodanikud on riigi suveräänsuse ja rahvusvahelise koostöö aluspõhimõte. Riikide kohustust oma kodanikke tagasi võtta loetakse rahvusvahelise tavaõiguse põhimõtteks[...] **ning see on ette nähtud ICAO konventsiooni IX lisa 5. peatükis ja sätestatud Samoa lepingus. Tulemuslik tagasisaatmine on võimalik ainult siis, kui riigid täidavad kohustust võtta tagasi oma kodanikud. Seetõttu sõltuvad liikmesriigid kolmandate riikide tehtavast koostööst selleks, et nad saaksid rakendada tulemuslikke tagasisaatmisi. EL ja liikmesriigid kasutavad olemasolevaid vahendeid, nagu määruse (EÜ) nr 810/2009 artikkel 25a ja Frontexi toetus, et vajaduse korral parandada koostööd kolmandate riikidega.**
- (37) Liikmesriikide [...] kooskõlastatud lähenemisviis tagasivõtmise valdkonnas on äärmiselt oluline, et hõlbustada kolmandate riikide kodanike tagasisaatmist. Täidetavate tagasisaatmisotsuste ebapiisavad järelmeetmed võivad pärssida tagasisaatmist käsitleva ühise lähenemisviisi tõhusust. Täidetavatele tagasisaatmisotsustele peaksid süstemaatiliselt järgnema kõik vajalikud meetmed tagasisaatmise elluviimiseks, sealhulgas **vajaduse korral** tagasivõtutaotluste esitamine kolmandate riikide ametiasutustele juhul, kui on kahtlus isiku kodakondsuses või kui on vaja hankida reisidokument.
- (38) [...]

(39) Tõhusad tagasisaatmismenetlused sõltuvad tõhusast halduskoostööst ja teabe jagamisest liikmesriikide vahel. Teabevahetus, sealhulgas kolmandate riikide kodanike isiku ja kodakondsuse, nende reisidokumentide ja muu asjakohase teabe kohta, peaks põhinema selgetel normidel, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1860¹³ sätestatud normidel. Nendes normides tuleks järgida andmekaitse põhimõtteid ja asjaomase isiku õigusi, tagades, et selline teave on täpne ja seda kasutatakse üksnes tagasisaatmise, **väljasaatmise**, tagasivõtmise ja taasintegreerimise eesmärgil ning et see on kaitstud loata juurdepääsu, avalikustamise või kasutamise eest.

(40) [...]

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1860 Schengeni infosüsteemi kasutamise kohta ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks (ELT L 312, 7.12.2018, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1860/oj>).

- (41) Käesoleva määruse kohase isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679¹⁴. Käesoleva määruse kohase isikuandmete töötlemise suhtes liidu institutsioonides ja organites kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1725. Võttes arvesse tagasivõtmisega *ja tulemusliku tagasisaatmisega* seotud avalikust huvist tulenevaid kaalukaid põhjusi, võib *tagasisaatmise, väljasaatmise*, tagasivõtmise ja taasintegreerimise eesmärgil olla vajalik edastada nende kolmandate riikide kodanike isikuandmeid, kelle kohta on tehtud tagasisaatmisotsus, sealhulgas neid identifitseerivad andmed, reisidokumendid, muud asjakohased andmed, ning nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel andmed nende kriminaalkorras süüdimõistmise kohta ja terviseandmed. Selline andmeedastus peab toimuma kooskõlas määruse (EL) 2016/679 V peatüki ja määruse (EL) 2018/1725¹⁵ V peatükiga[...].
- (42) [...] Varjupaiga eest vastutavad *pädevad* asutused ja tagasisaatmisprotsessi eri etappides osalevad pädevad asutused peaksid tegema tihedat koostööd ja koordineerima oma tegevust [...], *et tagada tõhus tagasisaatmine*.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj>).

(43) [...]

(43a) Liikmesriikidevaheline koostöö ja abi peaks üldreeglina toimima muu hulgas selleks, et võimaldada transiiti läbi nende territooriumi, anda sellise transiidiga seotud logistilist või muud materiaalist või mitterahalist abi, hõlbustada üleandmist teisele liikmesriigile kas kahepoolsete lepingute või kokkulepete alusel või tuginedes liikmesriikidevahelisele koostööle, või toetada kolmanda riigi kodaniku lahkumist liikmesriiki, kus tal on viibimise õigus.

(44) **Ilma et see piiraks mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohaldamist**, annab liit annab rahalise toetuse ja operatiivtoetuse, et saavutada käesoleva määruse tulemuslik rakendamine. Kui meetmeid tuleks rahastada Varjupaiga- ja Rändefondi temaatilisest rahastust, võib seda teha eelarve otsese, kaudse või jagatud täitmise korras. Liikmesriigid peaksid parimal võimalikul viisil kasutama tagasisaatmise valdkonnas eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1147¹⁶ alusel kättesaadavaid liidu rahastamisvahendeid, programme ja projekte ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti operatiivabi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2019/1896¹⁷. [...]

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (ELT L 251, 15.7.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1147/oj>).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>).

- (45) [...] *Aruandlus* käesoleva määruse tulemuslikkuse *kohta ja* parandamist *vajavate valdkondade kindlaksmääramine peaks põhinema* [...] tagasisaatmismenetluste tõhususe, kolmandate riikidega tehtava koostöö ja taasintegreerimise alaste jõupingutuste [...] *kohta olemasoleva usaldusväärse ja võrreldava statistika kogumisel ja analüüsil. Statistika asjakohasuse tagamiseks tuleks arvesse võtta määruses (EL) 862/2007, määruses (EL) 2019/1896 ja riigisiseses õiguses sätestatud nõudeid ning need vajaduse korral läbi vaadata.* Asjakohaste andmete kogumiseks ja esitamiseks tuleks kehtestada ühised nõuded ja mõisted, et [...] *oleks võimalik* hinnata käesoleva määruse mõju ja aidata teha teadlikke otsuseid tulevaste poliitikasuundumuste kohta.
- (46) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et kehtestada Euroopa tagasisaatmiskorraldus [...]. Neid volitusi tuleks kasutada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011¹⁸.
- (47) Direktiivid 2001/40/EÜ, 2008/115/EÜ ja nõukogu otsus 2004/191/EÜ tuleks kehtetuks tunnistada.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

- (48) Kuna määruse eesmärki parandada tagasisaatmise tulemuslikkust [...] ei suuda liikmesriigid piisaval määral saavutada, küll aga võimaldab meetmete ulatus ja mõju, millega tagatakse liikmesriikide ühine ja sidus lähenemisviis, seda paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (49) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades et käesolev määrus põhineb [...] ¹⁹ [...] Schengeni *acquis*'l, otsustab Taani kõnealuse protokoll artikli 4 kohaselt kuue kuu jooksul pärast nõukogu otsuse tegemist käesoleva määruse üle, kas ta rakendab seda oma riigisisises õiguses.

¹⁹ [...]

- (50) [...] Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt [...] ²⁰ Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokollile nr 19 (Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*' kohta) **ja kui selle protokollil artiklist 4 ei tulene teisiti**, ei ole see **Iirimaa** suhtes siduv ega kohaldatav²¹. [...]

²⁰ [...]

²¹ **Seda põhjendust muudetakse, kui Iirimaa taotleb osalemist käesolevas määruses vastavalt Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'d käsitleva protokollil nr 19 artikli 4 lõikele 1 ning nõukogu võtab oma otsuse vastu samal ajal käesoleva määruse vastuvõtmisega. Sellisel juhul viidatakse põhjenduses nõukogu otsusele Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*' sätetes.**

- (51) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus [...] endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu²² (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni *acquis*' sätete rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises) tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis C osutatud valdkonda.
- (52) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus [...] endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu²³ (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis C osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2008/146/EÜ²⁴ artikliga 3.

²² ELT L 176, 10.7.1999, lk 36, ELI: [http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1999/439\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1999/439(1)/oj).

²³ ELT L 53, 27.2.2008, lk 52.

²⁴ Nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsus 2008/146/EÜ sõlmida Euroopa Ühenduse nimel Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (ELT L 53, 27.2.2008, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2008/146/oj>).

- (53) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus [...] endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolliga (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis C osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2011/350/EL²⁵ artikliga 3.
- (54) [...]
- (55) Vastavalt määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikele 2 konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga, kes esitas oma arvamuse [...],

²⁵ Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta otsus 2011/350/EL Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolliga (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta, seoses sisepiiridel piirikontrolli kaotamise ja isikute liikumisega (ELT L 160, 18.6.2011, lk 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj>).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimise

1. ***Selleks, et tagada liikmesriikide territooriumil ebaseaduslikult viibivate kolmanda riigi kodanike tulemuslik tagasisaatmine, luuakse*** [...] käesoleva määrusega [...] ühine süsteem [...] ***liikmesriikide territooriumil ebaseaduslikult viibivate*** kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks kooskõlas põhiõigustega, mida on tunnustatud [...] Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“), [...] ***ja liidu õiguse üldpõhimõtetega***, samuti kohaldatavate rahvusvaheliste ***kohustustega*** [...], sealhulgas inimõigustega seotud kohustustega.
2. Käesoleva määruse eesmärk on ***võimaldada liikmesriikidel võtta kõik vajalikud meetmed, et tagada*** [...] tulemuslik [...] ***tagasisaatmine*** [...].

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse liikmesriikide territooriumil ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike suhtes.

2. Seda ei kohaldata määruse (EL) 2016/399 artikli 2 punktis 5 määratletud liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omavate isikute suhtes.
3. ***Käesolev määrus ei piira määruse (EL) 2024/1351 ega määruse (EL) 2024/1348 sätete kohaldamist.***
4. ***Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 5 kohaldamist, ei kohaldata käesolevat määrust kolmandate riikide kodanike suhtes:***
 - a. ***kelle suhtes kohaldatakse välispiiril sisenemiskeeldu kooskõlas määruse (EL) 2016/399 artikliga 14, või kui tegemist on liikmesriigiga, kelle suhtes kõnealune määrus ei ole siduv, siis samaväärse riigisisese õigusaktiga;***
 - b. ***kelle pädevad asutused on tabanud või kinni pidanud seoses liikmesriigi maismaa-, mere- või õhuvälispiiri ebaseadusliku ületamisega ja kes ei ole seejärel saanud luba või õigust asjaomases liikmesriigis viibimiseks;***
 - c. ***kelle suhtes rakendatakse tagasisaatmist kriminaalkaristusena või kriminaalkaristuse tagajärjena vastavalt riigisisesele õigusele;***
 - d. ***kelle suhtes rakendatakse väljaandmismenetlust.***
5. ***Liikmesriik võib otsustada kohaldada käesolevat määrust ühe või mitme lõike 4 punktides a, b ja c osutatud kolmandate riikide kodanike kategooria suhtes. Sellistel juhtudel kohaldatakse käesolevat määrust nende kolmandate riikide kodanike kategooriate suhtes alates kuupäevast, mil liikmesriik teatab oma otsusest teistele liikmesriikidele ja komisjonile.***
6. ***Kui liikmesriik otsustab kohaldada käesolevat määrust kolmandate riikide kodanike suhtes, kelle suhtes rakendatakse tagasisaatmist kriminaalkaristusena, artikleid 7, 9 ja 10 ei kohaldata.***

7. *Kolmandate riikide kodanike puhul, kes on lõike 4 punktide a ja b kohaselt käesoleva määruse kohaldamisalast välja jäetud, tagavad liikmesriigid, et nende kohtlemine ja kaitsetase ei ole ebasoodsam artikli 12 lõigetes 4 ja 5, artikli 14 lõikes 2, artikli 14 lõike 6 punktides c ja e, artikli 34 lõigetes 1–6 ja artiklis 35 sätestatust ning et nad järgivad tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet.*

Artikkel 3

[...]

Artikkel 4

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „kolmanda riigi kodanik“ – isik, kes ei ole liidu kodanik Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 20 tähenduses ega määruse (EL) 2016/399 artikli 2 punktis 5 määratletud liidu õiguse alusel vaba liikumise õigust omav isik;
- 2) „ebaseaduslik riigis viibimine“ – sellise kolmanda riigi kodaniku viibimine liikmesriigi territooriumil, kes ei vasta või enam ei vasta määruse (EL) 2016/399 artiklis 6 sätestatud sisenemistingimustele või [...] *samaväärsetele* [...] *riiki* sisenemise, *riigis* viibimise või *seal* elamise tingimustele *kooskõlas riigisisese õigusega, kui tegemist on liikmesriigiga, kelle suhtes kõnealune määrus ei ole siduv, kuid kes osaleb käesolevas määruses*;
- 3) „vastuvõttev riik“ – üks järgmistest:
 - a) kolmas riik, mis on kolmanda riigi kodaniku päritoluriik;
 - b) kolmas riik, mis on kolmanda riigi kodaniku ametlik alaline elukohariik;
 - c) kolmas riik, mis on transiidiriik teel liitu kooskõlas liidu või liikmesriikide tagasivõtulepingute ja -kokkulepetega;
 - d) kolmas riik, välja arvatud punktides *a ja b* [...] osutatud riik, kuhu kolmanda riigi kodanikul on õigus siseneda ja kus tal on õigus elada;

- e) turvaline kolmas riik, millega seoses on kolmanda riigi kodaniku rahvusvahelise kaitse taotluse suhtes tehtud määruse (EL) 2024/1348 artikli 59 lõike 8 alusel selle vastuvõetamatuse tõttu keelduv otsus;
 - f) esimene varjupaigariik, millega seoses on kolmanda riigi kodaniku rahvusvahelise kaitse taotluse suhtes tehtud määruse (EL) 2024/1348 artikli 58 lõike 4 alusel selle vastuvõetamatuse tõttu keelduv otsus;
 - g) kolmas riik, **välja arvatud punktides a, b ja d osutatud riik**, millega on sõlmitud vastav leping või kokkulepe, mille alusel võetakse kolmanda riigi kodanik käesoleva määruse artikli 17 kohaselt vastu;
- 4) „tagasisaatmisotsus“ – haldus- või kohtu**akt või** -otsus, milles sätestatakse, et kolmanda riigi kodaniku riigis viibimine on ebaseaduslik, ja kehtestatakse või sätestatakse ettekirjutus [...] **liikmesriikide territooriumilt lahkuda;**
- 4a) „tagasisaatmine“ – ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku:
- a) **punktis 6 osutatud vabatahtlik tagasipöördumine või**
 - b) **väljasaatmine liikmesriikide territooriumilt esimese lõigu punktis 3 osutatud vastuvõtvasse riiki pädevate asutuste poolt;**
- 4b) „väljasaatmisotsus“ – haldus- või kohtu**akt või haldus- või kohtuotsus**, milles sätestatakse, et kolmanda riigi kodaniku saab välja saata ühte või mitmesse punktis 3 osutatud vastuvõtvasse riiki;

- 5) „väljasaatmine“ – tagasisaatmisotsuse täitmine pädevate asutuste poolt [...] isiku [...] **liikmesriikide** territooriumilt füüsilise väljatransportimise teel;
- 6) „vabatahtlik tagasipöördumine“ [...] – **vabatahtlik lahkumine** liikmesriikide territooriumilt **ise, abiga või ilma abita ning väljasaatmist kohaldamata, ning mille puhul tagasipöördujaks on:**
- a) **ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik, kelle suhtes ei ole veel tehtud tagasisaatmisotsust; või**
- b) **ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik, kes täidab ettekirjutust lahkuda tagasisaatmisotsuses määratud vabatahtliku lahkumise tähtaja jooksul või pärast selle möödumist;**
- 7) „põgenemine“ – tegu, millega kolmanda riigi kodanik muutub pädevatele haldus- või õigusasutustele kättesaamatuks [...];
- 8) „sissesõidukeeld“ – haldus- või kohtuotsus või -akt, millega keelatakse sisenemine liikmesriigi territooriumile ja viibimine liikmesriigi territooriumil kindla tähtaja jooksul;
- 9) [...]
- 10) [...]

- 11) „tagasisaatmisoperatsioon“ – operatsioon, mida pädev asutus korraldab või koordineerib **või Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) toetab** ja mille käigus saadetakse tagasi kolmandate riikide kodanikud ühest või mitmest liikmesriigist;

[...] ²⁶[...]

Artikkel 5

Põhiõigused

Käesoleva määruse kohaldamisel järgivad liikmesriigid täielikult asjaomast liidu õigust, sealhulgas hartat, asjaomast rahvusvahelist õigust, rahvusvahelisele kaitsele juurdepääsuga seotud kohustusi, [...] tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet [...] ning põhiõigusi.

²⁶ [...]

II peatükk
TAGASISAATMISMENETLUS

1. JAGU
TAGASISAATMISMENETLUSE ALUSTAMINE

Artikkel 6

[...]

2. JAGU

TAGASISAATMISE OTSUSTAMINE

Artikkel 7

[...] Tagasisaatmisotsus

1. [...] Liikmesriikide pädevad asutused teevad iga kolmanda riigi kodaniku kohta, kes viibib nende territooriumil ebaseaduslikult, tagasisaatmisotsuse, *milles sätestatakse või kehtestatakse ettekirjutus liikmesriikide territooriumilt lahkuda*[...].

1a. Tagasisaatmisotsuses:

- a) *sätestatakse lahkumistähtaeg, mis ei ületa 30 päeva ja mille lõpuks peab kolmanda riigi kodanik kõige hiljemalt liikmesriikide territooriumilt lahkuma; või*
- b) *sätestatakse, et kolmanda riigi kodanik peab liikmesriikide territooriumilt viivitamatult lahkuma.*

Punktis a osutatud lahkumistähtaega võib täpsustada liikmesriigi õiguses.

Liikmesriigid võivad oma õiguses sätestada, millal kolmanda riigi kodanikule määratakse vabatahtliku lahkumise tähtaeg või antakse korraldus viivitamatult lahkuda.

- 1b. *Liikmesriigid võivad iga üksikjuhtumi konkreetseid asjaolusid nõuetekohaselt arvesse võttes näha lõike 1a kohaselt ette lahkumistähtaja, mis ületab 30 päeva.*

1c. Liikmesriigid võivad lõike 1a kohast lahkumistähtaega pikendada, võttes nõuetekohaselt arvesse iga üksikjuhtumi konkreetseid asjaolusid, eelkõige osalemist artikli 46 lõike 3 kohases tagasipöördumist ja taasintegreerimist toetavas programmis ning artiklis 21 sätestatud koostöökohustuse täitmist.

Liikmesriigid võivad lõike 1a kohast lahkumistähtaega lühendada, kui artiklis 21 sätestatud koostöökohustust ei täideta.

1d. Lahkumistähtaega arvestatakse alates liikmesriigi õiguses kindlaks määratud kuupäevast.

2. Tagasisaatmisotsus tehakse kirjalikult ning selles esitatakse faktilised ja õiguslikud põhjendused [...]. **Kolmanda riigi kodanikku teavitatakse** olemasolevatest õiguskaitsevahenditest ja nende õiguskaitsevahendite kasutamise tähtaegadest. Tagasisaatmisotsusest teatatakse kolmanda riigi kodanikule [...] **võimalikult kiiresti kooskõlas asjaomase liikmesriigi õigusega.**
3. Pädevad asutused võivad otsustada teavet mitte esitada või sellele juurdepääsu piirata, kui riigisisese õigusega on ette nähtud teabe saamise õiguse piiramine või kui see on vajalik avaliku korra, avaliku julgeoleku või riigi julgeoleku kaitsmiseks ning kuritegude ennetamiseks, uurimiseks, avastamiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks. Sellisel juhul tehakse kolmanda riigi kodanikule teatavaks tagasisaatmisotsuse tegemise aluste põhisisu, et tal oleks võimalik kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit. **Kohustus teavitada kolmanda riigi kodanikku otsuse tegemise aluste põhisisust ei hõlma kohustust avalikustada salastatud teavet.**

4. [...] *Tagasisaatmisotsuses võib kindlaks määrata vastuvõtva riigi või vastuvõtavad riigid.*
[...] *Kui kolmanda riigi kodanik otsustab vabatahtlikult tagasi pöörduda muusse vastuvõtvasse riiki kui tagasisaatmisotsuses kindlaks määratud vastuvõttev riik või vastuvõtavad riigid, ei nõuta uue, vastuvõtvat riiki kindlaks määrava otsuse tegemist.*
- 4a. *Pädevatel asutustel ei ole keelatud tagasisaatmisotsust teha, kui väljasaatmine on takistatud, sealhulgas tagasi- või väljasaatmise ohu tõttu.*
Kui tagasisaatmisotsuses on kindlaks määratud vastuvõttev riik ja kindlaks tehtud tagasi- või väljasaatmise oht, märgitakse tagasisaatmisotsuses, et väljasaatmine sellesse vastuvõtvasse riiki lükatakse edasi vastavalt artikli 14 lõike 1 punktile a.
5. Kolmanda riigi kodanikule tagatakse taotluse korral kirjalik või suuline tõlge [...] tagasisaatmisotsuse põhipunktidest, sealhulgas teave olemasolevatest õiguskaitsevahenditest keeles, millest kolmanda riigi kodanik saab aru või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama. *Liikmesriigid võivad kasutada üldiseid teabelehti või tõlkeid, sealhulgas masintõlget.*
6. [...] Tagasisaatmisotsus vormistatakse samas aktis või *eraldi aktis* samal ajal ja koos otsusega, millega lõpetatakse kolmanda riigi kodaniku seaduslik riigis viibimine, *või põhjendamatu viivitusega pärast seda, ja* ilma et see mõjutaks IV peatükis sätestatud menetluslikke tagatisi ning muid asjakohaseid liidu ja rahvusvahelise õiguse sätteid.

7. Tagasisaatmisotsuse tegemise korral [...] **kasutavad liikmesriigid** lõike 8 kohaselt koostatud vormi (Euroopa tagasisaatmiskorraldus). **See vorm hõlmab tagasisaatmisotsuse ja asjakohasel juhul väljasaatmisotsuse peamisi elemente** ning [...] **see** tehakse kättesaadavaks Schengeni infosüsteemi kaudu kooskõlas määrusega (EL) 2018/1860 [...].
8. Komisjon võtab **hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist** vastu rakendusakti, millega kehtestatakse lõikes 7 osutatud Euroopa tagasisaatmiskorralduse vorm. See rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 49 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
9. [...] **Hiljemalt lõikes 8 osutatud rakendusakti vastuvõtmisel alustavad liikmesriigid ja komisjon ning asjaomased ELi asutused, näiteks eu-LISA [...], vajaliku õigusliku ja tehnilise korra kehtestamist selle tagamiseks, et Euroopa tagasisaatmiskorralduse saaks lõikes 7 sätestatud kohustuse täitmise hõlbustamiseks kättesaadavaks teha Schengeni infosüsteemi kaudu. Komisjon ja asjaomased ELi asutused, näiteks eu-LISA [...], toetavad vajaduse korral liikmesriike.**

9a. Hiljemalt käesoleva määruse kohaldamise alguseks rakendavad komisjon ja asjaomased ELi asutused, näiteks eu-LISA, meetmeid, millega tagatakse Euroopa tagasisaatmiskorralduse automaatse menetlemise võimalus, et muuta artikli 9 kohaldamine tõhusamaks.

9b. Liikmesriigid teavitavad komisjoni lõikes 7 nimetatud kohustuse täitmiseks vajaliku õigusliku ja tehnilise korra kehtestamisest hiljemalt käesoleva määruse kohaldamise alguseks.

[...]

Artikkel 8

Erandid tagasisaatmisotsuse tegemise kohustusest

1. Liikmesriikide pädevad asutused võivad otsustada jätta tagasisaatmisotsuse tegemata juhul, kui kolmanda riigi kodanik:
 - a. antakse üle teisele liikmesriigile määruse (EL) 2016/399 artiklis 23a sätestatud korras;
 - b. antakse üle teisele liikmesriigile vastavalt kahepoolsetele lepingutele ja kokkulepetele või tuginedes liikmesriikidevahelisele koostööle kooskõlas artikliga 44;

- c. on isik, kelle ebaseaduslik riigis viibimine avastatakse liidust väljumisel määruse (EL) 2016/399 artikli 8 kohase välispiiril tehtava kontrolli, või **kui tegemist on liikmesriigiga, kelle suhtes kõnealune määrus ei ole siduv, siis riigisisese õiguse kohase** samaväärse kontrolli käigus [...], vältides nii palju kui võimalik asjaomase kolmanda riigi kodaniku lahkumise edasilükkamist.
2. Tagasisaatmisotsust ei tehta juhul, kui kolmanda riigi kodanikul on teise liikmesriigi välja antud kehtiv elamisluba, pikaajaline viisa või muu riigis viibimise õigust andev luba [...].
3. Lõikes 2 osutatud juhtudel nõuab liikmesriik, et kolmanda riigi kodanik lahkuks viivitamata asjaomase teise liikmesriigi territooriumile. Kui kolmanda riigi kodanik nõudeid ei täida või kui kolmanda riigi kodaniku viivitamatu lahkumine on vajalik avaliku korra, avaliku julgeoleku või riigi julgeoleku huvides, võivad liikmesriigid taotleda koostööd teiste liikmesriikidega vastavalt artiklile 44 või teha tagasisaatmisotsuse kooskõlas artikliga 7.
4. Tagasisaatmisotsust ei tehta juhul, kui [...] **kohaldatakse** [...] artiklis 9 kirjeldatud menetlust.

Teise liikmesriigi tehtud tagasisaatmisotsuste tunnustamine ja täitmine

1. Liikmesriik, kus kolmanda riigi kodanik ebaseaduslikult viibib (edaspidi „otsust täitev liikmesriik“), võib [...] tunnustada **ja täita** [...] **täidetavat** tagasisaatmisotsust **ja asjakohasel juhul väljasaatmisotsust**, mille teine liikmesriik (edaspidi „otsuse teinud liikmesriik“) on asjaomase kolmanda riigi kodaniku kohta artikli 7 lõike 1 **ja artikli 12 lõike 2** kohaselt teinud [...]. **Täitmine** põhineb **teabel, mis on olemas** artikli 7 lõikes 7 osutatud Euroopa tagasisaatmiskorralduses [...] ning **see toimub kooskõlas liikmesriigi õigusnormide ja menetlustega** vastavalt artiklile 12.
2. [...] Liikmesriigid **ei pea tunnustamiseks tegema haldusotsuseid ega -akte. Tunnustamine ei pea toimuma haldusmenetluse vormis** [...].

3. [...]
4. [...]
5. Kui liikmesriik ei tunnusta või ei täida tagasisaatmisotsust **või väljasaatmisotsust lõike 1** kohaselt, teeb see liikmesriik tagasisaatmisotsuse [...] **artiklis 7 sätestatud tingimustel või väljasaatmisotsuse artikli 12 lõikes 2 sätestatud tingimustel.**
6. [...] **Kui** liikmesriik **tunnustab või täidab tagasisaatmisotsust või väljasaatmisotsust lõike 1 kohaselt, peatab ta** [...] **väljasaatmise**, kui tagasisaatmisotsuse **või väljasaatmisotsuse** toime on otsuse teinud liikmesriigis peatatud, **ja võib teha tagasisaatmisotsuse artiklis 7 sätestatud tingimustel.**
7. Kui otsuse teinud liikmesriik **peatab tagasisaatmisotsuse või** võtab [...] selle tagasi või kui **haldusasutus või** kohus [...] tühistab tagasisaatmisotsuse, teeb otsust täitev liikmesriik tagasisaatmisotsuse artiklis 7 sätestatud tingimustel.

8. Otsuse teinud liikmesriik esitab otsust täitvale liikmesriigile *taotluse korral* tagasisaatmisotsuse *või väljasaatmisotsuse* täitmiseks kõik vajalikud kättesaadavad andmed ja dokumendid kooskõlas määrusega (EL) 2018/1860 [...].
9. [...]
- 9a. *Artikli 9 kohaldamine ei piira artiklis 8 sätestatud erandite kasutamist.*
10. [...]
11. *Liikmesriigid alustavad artikli 7 lõikes 8 osutatud rakendusakti vastuvõtmisega ettevalmistavate meetmete võtmist, mis võiksid hõlbustada teise liikmesriigi tehtud tagasisaatmisotsuste või väljasaatmisotsuste tunnustamist, sealhulgas asjakohasel juhul õigusliku ja tehnilise korra kehtestamist oma riiklikes süsteemides, riiklike IT-süsteemide muutmist, asjakohast koolitust ja katseprojektidega seotud tegevust.*

12. *Komisjon hindab hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva käesoleva artikli lõike 1 kohase vastastikuse tunnustamise rakendamist, eelkõige seoses järgmisega:*
- a. *kas õiguslik ja tehniline kord, millega tehakse Euroopa tagasisaatmiskorraldus artikli 7 lõike 7 kohaselt Schengeni infosüsteemi kaudu kättesaadavaks, on liikmesriikide poolt kasutusele võetud ja tõhus;*
 - b. *kas liikmesriigid on kehtestanud õigusliku ja tehnilise korra, et tagada Euroopa tagasisaatmiskorralduse automaatne menetlemine vastavalt artikli 7 lõikele 9;*
 - c. *milline on tagasisaatmisotsuste ja väljasaatmisotsuste tunnustamise ja täitmise tulemuslikkus;*
 - d. *milline on sellest tulenev koormus liikmesriikide kohtu- ja haldussüsteemidele ning*
 - e. *millised on asjakohaste koolituste ja katseprojektide tulemused.*
13. *Lõikes 12 osutatud hindamise põhjal esitab komisjon asjakohasel juhul seadusandlikud ettepanekud, mis hõlmavad sihipäraseid muudatusi tulemusliku tagasisaatmise tagamiseks, eesmärgiga kehtestada teise liikmesriigi tehtud täitmisele pööratavate tagasisaatmisotsuste ja väljasaatmisotsuste kohustuslik tunnustamine ja täitmine. Kui komisjon ettepanekut ei esita, peab ta seda põhjendama.*
14. *Likmesriigid esitavad komisjoni taotlusel käesoleva artikli lõike 12 kohaseks hindamise lõpuleviimiseks vajaliku teabe, eelkõige statistika nende kolmandate riikide kodanike arvu kohta, kes on välja või tagasi saadetud lähtuvalt tunnustatud tagasisaatmisotsustest ja asjakohasel juhul väljasaatmisotsustest, mille teine liikmesriik on teinud kindlaksmääratud aja jooksul. Komisjon kasutab võimaluse korral Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 862/2007 alusel kättesaadavaks tehtud teavet.*

3. JAGU

SISSEÕIDUKEELD

Artikkel 10

Sissesõidukeelu kehtestamine

1. Tagasisaatmisotsustele lisatakse sissesõidukeeld, kui:
 - a. kolmanda riigi kodanik saadetakse artikli 12 kohaselt välja;
 - b. [...] *ettekirjutust liikmesriigi territooriumilt lahkuda* ei ole artikli [...] *7 lõigete 1a–1c* kohaselt kehtestatud tähtaegade jooksul täidetud;
 - c. kolmanda riigi kodanik kujutab endast artikli 16 kohaselt julgeolekuohtu.
2. Muudel kui lõikes 1 loetletud juhtudel [...] *võivad* pädevad asutused [...] *lisada* tagasisaatmis- või väljasaatmisotsusele [...] sissesõidukeelu [...], võttes arvesse asjakohaseid asjaolusid, eelkõige kolmanda riigi kodaniku koostöövalmidust.
3. Sissesõidukeeld kehtestatakse kirjalikult tagasisaatmisotsuses *või väljasaatmisotsuse osana* või eraldi aktis. *Sissesõidukeeld* [...] tehakse kolmanda riigi kodanikule teatavaks keeles, millest kolmanda riigi kodanik saab aru või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama. *Sissesõidukeelu tagajärgede kohta võib teavet anda üldises teabelehes.*

4. Pädevad asutused võivad ilma tagasisaatmisotsust tegemata kehtestada sissesõidukeelu kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes on viibinud ebaseaduslikult liikmesriikide territooriumil ja kelle ebaseaduslik riigis viibimine avastatakse liidust väljumisel määruse (EL) 2016/399 artikli 8 kohaselt piiril tehtava kontrolli käigus [...], ***või kui tegemist on liikmesriigiga, kelle suhtes kõnealune määrus ei ole siduv, siis riigisisese õiguse kohase samaväärse kontrolli käigus; Sel juhul võib sissesõidukeelu kehtestada ja sellest teatada pärast kolmanda riigi kodaniku lahkumist liikmesriikide territooriumilt***; sellega välditakse nii palju kui võimalik asjaomase kolmanda riigi kodaniku lahkumise edasilükkamist.
- 4a. Kui ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik lahkub liikmesriikide territooriumilt enne tagasisaatmisotsuse tegemist, võivad pädevad asutused kehtestada sissesõidukeelu sellist tagasisaatmisotsust tegemata.***
- 4b. Kui sissesõidukeelu kehtestamise põhjused on tekkinud pärast tagasisaatmisotsuse tegemist, võivad pädevad asutused kehtestada sissesõidukeelu ilma uut tagasisaatmisotsust tegemata.***
5. Pädevad asutused võivad loobuda sissesõidukeelu kehtestamisest konkreetsel juhtudel humanitaarsetel põhjustel, ***juhul kui kolmanda riigi kodanik on inimkaubanduse ohver***, või juhul, kui kolmanda riigi kodanik teeb pädevate asutustega nõuetekohaselt koostööd, sealhulgas registreerudes tagasisaatmis- ja taasintegreerimisprogrammi.

6. Sissesõidukeelu kehtivusaeg määratakse igal üksikjuhul kindlaks pärast kõigi oluliste asjaolude hoolikat kaalumist kuni kümneks aastaks. ***Ilma et see piiraks artikli 16 lõike 3 punkti a kohaldamist, võidakse sissesõidukeeld kehtestada maksimaalselt 20 aastaks, võttes nõuetekohaselt arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid ja eelkõige pädevate asutuste nõuetekohaselt esitatud põhjendusi, miks on vaja täiendavalt takistada kolmanda riigi kodaniku sisenemist liikmesriikide territooriumile.***
7. [...]
8. Sissesõidukeelu kehtivusaeg hakkab kulgema kuupäevast, mil kolmanda riigi kodanik lahkus liikmesriigi territooriumilt.

Artikkel 11

Sissesõidukeelu kehtetuks tunnistamine, peatamine või kehtivusaja lühendamine

1. ***Otsuse teinud liikmesriik*** võib sissesõidukeelu kehtetuks tunnistada, peatada või selle kehtivusaega lühendada, kui kolmanda riigi kodanik [...] ***tõendab, et ta on tagasisaatmisotsuse kohaselt vabatahtlikult tagasi pöördunud.***

[...]

2. Põhjendatud üksikjuhtudel, sealhulgas humanitaarsetel põhjustel, võib *pädev asutus sissesõidukeelu kehtetuks tunnistada, peatada või selle kehtivusaega lühendada*, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid.
3. *Ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist, võib* kolmanda riigi kodanik [...], *tingimusel et ta on tagasisaatmisotsuse täitnud, esitada hästi põhjendatud* taotluse [...] sissesõidukeelu [...] kehtetuks tunnistamiseks, peatamiseks või selle kehtivusaja lühendamiseks.
4. *Kolmanda riigi kodanik, kellele on kehtestatud sissesõidukeeld, mille kehtivusaeg on pikem kui artikli 10 lõike 6 või artikli 16 lõike 3 punkti a kohane kümme aastat, võib kümme aastat pärast liikmesriikidest lahkumist taotleda otsuse teinud liikmesriigilt, et see vaataks läbi, kas sissesõidukeeld tuleb kehtetuks tunnistada, peatada või selle kehtivusaega lühendada, võttes nõuetekohaselt arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid, sealhulgas asjakohasel juhul seda, kas kolmanda riigi kodanik kujutab endast endiselt artikli 16 kohast julgeolekuohtu ning kas sissesõidukeeld on endiselt vajalik, et jätkuvalt takistada kolmanda riigi kodaniku sisenemist liikmesriikide territooriumile. Läbivaatamistaotlus peab olema hästi põhjendatud.*
5. *Liikmesriigid võivad kehtestada sissesõidukeelu kehtetuks tunnistamise tingimuseks kolmanda riigi kodaniku väljasaatmise kulude hüvitamise.*

4. JAGU
TAGASISAATMISE TÄITMINE

Artikkel 12

Väljasaatmine

1. ***Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed kolmanda riigi kodaniku väljasaatmiseks, [...] kui:***
 - a. kolmanda riigi kodanik ei ole artikli 7 kohast lahkumisettekirjutust täitnud;***
 - a. kolmanda riigi kodanik [...] ***ei tee*** ametiasutustega koostööd [...];
 - b. [...]
 - c. kolmanda riigi kodanik kuulub artikli 16 kohaldamisalasse;
 - d. kolmanda riigi kodanik ***liigub teise liikmesriiki ilma loata, sealhulgas*** artikli 7 kohaselt kehtestatud ***ajavahemiku jooksul;***
 - f. liikmesriik leiab, et kolmanda riigi kodaniku väljasaatmine muudel kui punktides -a- d sätestatud põhjustel on vajalik ja proportsionaalne, nagu on sätestatud riigisiseses õiguses.***

- 1a. Käesoleva määruse sätted ei takista liikmesriikidel lubamast või hõlbustamast sellise kolmanda riigi kodaniku vabatahtlikku tagasipöördumist, kes muidu kuuluks lõike 1 kohaselt väljasaatmisele.*
- 1b. Kui vastuvõtvat riiki ei ole eelnevalt kindlaks määratud, määrab liikmesriik enne väljasaatmist kindlaks ühe või mitu artikli 4 lõike 3 tähenduses vastuvõtvat riiki.*
- 2. [...] Pädevad asutused võivad väljasaatmisotsuse teha iga kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes kuulub tagasisaatmisele. [...] Kui tehakse väljasaatmisotsus, peab see olema kirjalik ja see võib olla tehtud sama otsusega kui tagasisaatmisotsus või olla eraldi kirjalik haldus- või kohtuotsus või -akt või osa mõnest muust haldus- või kohtuotsusest.*
- 2a. Kui pädev asutus teeb väljasaatmisotsuse ja kui vastuvõtvat riiki ei ole eelnevalt kindlaks määratud, märgitakse väljasaatmisotsuses üks või mitu artikli 4 lõike 3 tähenduses vastuvõtvat riiki.*
- 2b. Kui tehakse väljasaatmisotsus, peab see sisaldama faktilisi ja õiguslikke põhjendusi. Kolmanda riigi kodanikku teavitatakse olemasolevatest õiguskaitsevahenditest ja nende õiguskaitsevahendite kasutamise tähtaegadest. Väljasaatmisotsusest teatatakse kolmanda riigi kodanikule võimalikult kiiresti kooskõlas asjaomase liikmesriigi õigusega.*

- 2c. *Kui tehakse väljasaatmisotsus, tagatakse kolmanda riigi kodanikule taotluse korral kirjalik või suuline tõlge väljasaatmisotsuse põhipunktidest, sealhulgas teave olemasolevate õiguskaitsevahendite kohta keeles, millest kolmanda riigi kodanik saab aru või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama. Liikmesriigid võivad kasutada üldiseid teabelehti või tõlkeid, sealhulgas masintõlget.*
3. *Kui kolmanda riigi kodanik annab teada või kui liikmesriigi ametiasutused saavad teadlikuks asjakohastest märkidest selle kohta, et väljasaatmisel rikutaks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, suunavad pädevad asutused kolmanda riigi kodaniku asjakohasesse menetlusse, kaasa arvatud varjupaigamenetlus, kooskõlas määrusega 2024/1348, kus see on asjakohane, või hindavad kooskõlas riigisisese õigusega, kas väljasaatmisel järgitakse tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet. Asjaomane kolmanda riigi kodanik esitab võimalikult kiiresti kogu asjakohase teabe oma isikliku olukorra kohta, et põhjendada oma väidet, et väljasaatmine rikuks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet. Pädevad asutused võivad tugineda varasemale tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse ohu hindamisele või seda arvesse võtta. Tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse ohtu hinnatakse üksnes juhul, kui asjakohane teave on põhjendatud.*
- 3a. *Liikmesriigid võivad otsustada, et tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet võib hinnata muu asutus kui pädev asutus, kes teeb tagasisaatmisotsuse või täidab seda.*

4. Väljasaatmise tagamiseks võetavad sunnimeetmed peavad olema vajalikud ja proportsionaalsed ega tohi mingil juhul ületada mõistliku jõu piire. Neid rakendatakse riigisisese õiguse kohaselt kooskõlas põhiõigustega ning asjaomase kolmanda riigi kodaniku väärikust ja füüsilist puutumatust austades.
5. Õhuteed pidi väljasaatmisel võtavad liikmesriigid arvesse nõukogu otsusele 2004/573/EÜ lisatud üldsuuniseid julgeolekusätete kohta ühisel väljasaatmisel õhuteed pidi²⁷.

[...]

Artikkel 13

[...]

²⁷ Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta otsus 2004/573/EÜ ühislendude korraldamise kohta seoses kolmandate riikide kodanike väljasaatmisega kahe või enama liikmesriigi territooriumilt individuaalse väljasaatmiskorralduse alusel (ELT L 261, 6.8.2004, lk 28, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2004/573/oj>).

Artikkel 14

Väljasaatmise edasilükkamise tingimused

1. Artikli 12 kohane väljasaatmine lükatakse edasi järgmistel asjaoludel:
 - a. kui see oleks vastuolus tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega või
 - b. kui ja kuniks kehtib artikli 28 kohaselt tagasisaatmisotsuse peatamine.
2. Artikli 12 [...] kohase väljasaatmise võib edasi lükata, võttes arvesse iga üksikjuhtumi konkreetseid asjaolusid.
3. Kui kolmanda riigi kodanik taotleb väljasaatmise edasilükkamist, tuleb taotlust nõuetekohaselt põhjendada.

4. Liikmesriigid esitavad *asjaomasele kolmanda riigi kodanikule lõike 1 kohase väljasaatmise edasilükkamise* [...] kohta [...] *kirjaliku kinnituse. Kinnituse tõlke võib kolmanda riigi kodanikule edastada suuliselt, sealhulgas suulise tõlke teenuseid kasutades, keeles, millest ta aru saab või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama.*
5. Lõike 1 või lõike 2 kohane väljasaatmise *edasilükkamine* [...] vaadatakse läbi [...], *juhul kui asjakohased asjaolud muutuvad.*
6. Ajavahemikul, mil väljasaatmine on edasi lükatud, võetakse arvesse tahke, mis puudutavad kolmanda riigi kodaniku olukorda, *sealhulgas käesolevas määruses sätestatud kohustuste täitmist kolmanda riigi kodaniku poolt*, ja mis on esitatud allpool:
 - a. põhivajadused;
 - b. perekonna ühtsus liikmesriigi territooriumil asuvate pereliikmetega;
 - c. esmaabi ja haiguste põhiravi;
 - d. alaealiste juurdepääs põhiharidussüsteemile olenevalt nende riigis viibimise kestusest;
 - e. haavatavate isikute erivajadused.
7. Väljasaatmise edasilükkamise korral võib kohaldada *artiklites 21–23c ja artiklis 29* [...] sätestatud meetmeid, kui tingimused on täidetud.

Artikkel 15

Väljasaatmise seire

1. Liikmesriigid näevad ette *sunniüksilise tagasisaatmise* [...] sõltumatu *jälginissüsteemi*.

Julgeolekuohtu kujutavate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmine

1. Käesolevat artiklit kohaldatakse kolmandate riikide kodanike suhtes, kui:
 - a. nad kujutavad endast ohtu avalikule korrale, avalikule julgeolekule või riigi julgeolekule, *sealhulgas juhul, kui nende kohta on sisestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse 2018/1861 artikli 24 kohane hoiatusteade;*
 - b. on [...] *põhjust kahtlustada*, et nad on toime pannud nõukogu raamotsuse 2002/584/JSK artikli 2 lõikes 2²⁸ osutatud raske kuriteo *või õigusrikkumise, mille eest võib vastavalt riigisisesele õigusele karistada vähemalt ühe aasta pikkuse vabadusekaotusega;*
 - ba. on põhjust kahtlustada, et isik on seotud mõne Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/541 osutatud kuriteoga;*
 - c. on [...] *põhjust kahtlustada, et nad kavatsesid* [...] panna liikmesriigi territooriumil toime käesoleva lõike punkti b kohase kuriteo.
 - ca. on põhjust kahtlustada, et nad kujutavad endast muud riigisiseses õiguses määratletud julgeolekuohtu.*
2. Selle artikli kohaldamisalasse kuuluvad kolmandate riikide kodanikud saadetakse [...] välja.

²⁸ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta – teatavate liikmesriikide avaldused raamotsuse vastuvõtmisel (EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/584/oj).

- 2a. *Liikmesriigid võivad lubada käesoleva artikli kohaldamisalasse kuuluvatel kolmandate riikide kodanikel vabatahtlikult tagasi pöörduda, eelkõige juhul, kui leitakse, et see toob kaasa kiirema ja tõhusama tagasisaatmise.*
3. Erandina käesoleva määruse asjakohastest sätetest võidakse käesoleva artikli kohaldamisalasse kuuluvate kolmandate riikide kodanike suhtes kohaldada:
- a. artikli 10 kohaselt kehtestatud sissesõidukeeldu, mis ületab artikli 10 lõikes 6 osutatud maksimumkestust [...], *või tähtajatut sissesõidukeeldu, kui see on põhjendatud ja proportsionaalne julgeolekuriskiga, mida kolmanda riigi kodanik endast kujutab;*
 - b. artikli 29 lõike 3 punkti c kohaselt kinnipidamist;
 - c. kinnipidamist vanglates [...];
 - d. *täiendavaid kinnipidamisperioode*, mis ületavad artikli 32 lõikes 3 osutatud maksimumkestust, ja mille määrab kindlaks *pädev* [...] asutus, võttes arvesse iga üksikjuhtumi asjaolusid, ning mille [...] *kohus* vaatab läbi vähemalt iga kolme kuu järel.
- 3a. *Kolmanda riigi kodanik, kelle suhtes on kehtestatud sissesõidukeeld vastavalt lõike 3 punktile a, võib taotleda otsuse teinud liikmesriigilt sissesõidukeelu kehtetuks tunnistamise, peatamise või lühendamise läbivaatamist vastavalt artikli 11 lõikele 4.*

4. [...] *Kui lõike 1 punktis a osutatud ohuga, mida võivad endast avalikule korrale, avalikule julgeolekule või riigi julgeolekule kujutada kolmanda riigi kodanikud, ei ole võimalik käesoleva artikli alusel tõhusalt toime tulla, võivad liikmesriigid sätestada kooskõlas riigisisese õigusega muid meetmeid. Asjaomase otsuse tegemisel tagab liikmesriik, et meede on vajalik ja proportsionaalne, võttes arvesse avalikku julgeolekut ähvardava ohu tõsidust või ohtu, mida asjaomane isik endast kujutab.*

Artikkel 17

Tagasisaatmine kolmandasse riiki, millega on sõlmitud leping või kokkulepe

1. Ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmine artikli 4 esimese lõigu punkti 3 alapunkti g tähenduses eeldab kolmanda riigiga lepingu või kokkuleppe sõlmimist. Sellise lepingu või kokkuleppe võib sõlmida kolmanda riigiga üksnes juhul, kui järgitakse rahvusvahelise õiguse kohaseid rahvusvahelisi inimõiguste standardeid ja põhimõtteid, sealhulgas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet.
2. Lõike 1 kohases lepingus või kokkuleppes sätestatakse järgmine:
 - a. menetlused, mida kohaldatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike *tagasisaatmisel* liikmesriikide territooriumilt lõikes 1 osutatud kolmandasse riiki;
 - b. tingimused kolmanda riigi kodaniku viibimiseks lõikes 1 osutatud kolmandas riigis [...];

- c. [...]
- d. lõike 1 teises lauses osutatud kolmanda riigi kohustused;
- e. [...]
- f. lepingu või kokkuleppe rikkumisega [...] kaasnevad tagajärjed.

2a. Kui lõike 1 kohases lepingus või kokkuleppes sätestatakse artikli 4 lõike 3 punktides a–f osutatud vastuvõtvasse riiki edasise tagasisaatmise kord, sätestatakse lepingus või kokkuleppes lisaks lõikele 2 järgmine:

- a. tagajärjed juhul, kui edasine tagasisaatmine ei ole võimalik;**
- b. liikmesriigi või liidu ning asjaomase kolmanda riigi vastavad kohustused ja vastutus;**
- c. kolmanda riigi olukorda kahjustavast olulisest muudatusest tulenevad tagajärjed;**
- d. sõltumatu asutus või mehhanism lepingu või kokkuleppe tulemusliku kohaldamise seireks.**

Esimese lõigu kohane leping või kokkulepe võib sisaldada kolmandas riigis kinnipidamise tingimusi.

3. [...] *Liikmesriigid teavitavad sobival ajal asjaomaseid liikmesriike lõikes 1 osutatud lepingu või kokkuleppe üle peetavatest läbirääkimistest sellise kolmanda riigiga, kellel on nende liikmesriikidega ühine piir. Liikmesriigid teavitavad komisjoni ja teisi liikmesriike kõigist lõike 1 kohaselt sõlmitud kahe- või mitmepoolsetest lepingutest ja kokkulepetest enne nende jõustumist või, juhul kui asjaomast lepingut või kokkulepet tuleb kohaldada ajutiselt, enne selle ajutise kohaldamise algust. Komisjoni ja teisi liikmesriike teavitatakse ka kõnealuste lepingute või kokkulepete hilisematest muudatustest või nende lõpetamisest.*
4. Saatjata alaealisi [...] ei saadeta tagasi lõikes 1 osutatud kolmandasse riiki.

5. JAGU
ALAEALISTE TAGASISAATMINE

Artikkel 18

Lapse huvid

Käesoleva määruse sätete kohaldamisel tuleb esikohale seada lapse huvid.

Artikkel 19

Alaealiste vanuse hindamine

1. Kui kolmanda riigi kodaniku avaldustest, olemasolevatest dokumentaalsetest tõenditest või muudest asjakohastest märkidest tulenevalt tekib kahtlusi, kas isik on alaealine või mitte, võib pädev asutus *kooskõlas riigisisese õigusega* korraldada *vanuse* hindamise [...]. Sellise hindamise suhtes *võidakse* kohaldada analoogia põhjal määruse (EL) 2024/1348 artiklit 25.
2. *Pädev asutus võib tugineda olemasolevale vanuse hindamisele, mis on tehtud tagasisaatmismenetluse varasemates etappides või muudes asjakohastes menetlustes.*
3. *Liikmesriik võib tunnustada vanuse hindamise otsuseid, mille on teinud teised liikmesriigid, kui vanuse hindamine on toimunud kooskõlas liidu õigusega.*

Saatjata alaealiste tagasisaatmine

1. [...] Muud asjakohased asutused kui tagasisaatmist täitvad asutused osutavad abi lapse huve arvesse võttes.
2. Tagasisaatmisprotsessis määratakse saatjata alaealise esindamiseks, abistamiseks ja vajaduse korral tema nimel tegutsemiseks esindaja või isik, kes on [...] **määratud** kaitsma lapse huve. Tagatakse, et määratud esindaja on läbinud nõuetekohase lapsesõbraliku ja eakohase suhtluse alase koolituse ning et ta [...] **suudab rääkida** keeles, millest alaealine saab aru **või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama**. Selle isiku puhul [...] **võib olla** tegemist direktiivi (EL) 2024/1346 alusel esindajana tegutsema määratud isikuga, kui isik on määratud nimetatud direktiivi artikli 27 kohaselt. **Suhtluses võib kasutada suulise tõlke teenuseid.**
3. Saatjata alaealine kuulatakse ära kas otse või lõikes 2 osutatud esindaja või [...] **määratud** isiku vahendusel, sealhulgas lapse huvide kindlakstegemiseks. **Hiljemalt** enne saatjata alaealise väljasaatmist liikmesriigi territooriumilt veenduvad asjaomase liikmesriigi asutused, et alaealine saadetakse tagasi tema pereliikme või määratud eeskostja juurde või vastuvõtva riigi asjakohasesse vastuvõtuasutusse.

III peatükk

KOLMANDA RIIGI KODANIKU KOHUSTUSED

Artikkel 21

Koostöökohustus

1. Kolmandate riikide kodanikud [...] *peavad täitma ettekirjutust liikmesriigi territooriumilt lahkuda* ja neil on kohustus teha liikmesriikide pädevate asutustega koostööd [...], *kui nende suhtes kohaldatakse käesolevat määrust.*
- 1a. *Kolmandate riikide kodanikud teavitavad pädevaid asutusi põhjendamatu viivitusega kõigist käesoleva määruse kohaldamisel olulistest muutustest oma isiklikus olukorras.*
2. *Ilma et see piiraks ettekirjutust lahkuda liikmesriikide territooriumilt, teevad kolmandate riikide kodanikud järgmist:*
 - a. jäävad *kättesaadavaks pädevatele asutustele* selle liikmesriigi territooriumil, kes on pädev läbi viima kolmandate riikide *kodanike* suhtes kohaldatavat tagasisaatmismenetlust, ega põgene, *ka mitte* teise liikmesriiki, *ning ilmuvad tagasisaatmise eesmärgil toimuvaks transpordiks pädeva asutuse määratud lahkumiskohta;*

- b. esitavad [...] põhjendamatu viivitusega kogu [...] teabe ja [...] dokumendid, **mis on nende valduses või mida nad on kõigi eelduste kohaselt võimelised hankima, kaasa arvatud koopiad ja digitaalkoopiad**, mis on **olulised** [...] isiku tuvastamiseks või isikusamasuse kontrollimiseks või **kodakondsuse kindlakstegemiseks**, või mis on muul viisil tagasisaatmismenetluse [...] seisukohast oluline;
- ba. annavad pädevatele asutustele põhjendamatu viivitusega isikut tõendava või reisidokumendi või teevad koostööd isikut tõendava või reisidokumendi saamiseks;**
- c. ei hävita ega kõrvalda muul viisil [...] dokumente, **teavet ega käesoleva lõike punktides b ja ba osutatud dokumente**, ei kasuta varjunimesid pettuse eesmärgil, ei esita muud valeteavet suulisel või kirjalikul kujul ega takista muul viisil pettuse teel tagasisaatmismenetlust [...];
- d. annavad isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi puudumise korral selgitusi;
- e. annavad teavet läbitud kolmandate riikide **ja reisimarsruudi** kohta;
- f. esitavad **liikmesriikide ja liidu õigusaktides, sealhulgas** Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1358 artikli 2 lõike 1 punktis s,²⁹ määratletud biomeetrilised andmed;

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1358, millega luuakse biomeetriliste andmete võrdlemise Eurodac-süsteem, et kohaldada tulemuslikult Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2024/1351 ja (EL) 2024/1350 ja nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ ning tuvastada ebaseaduslikult riigis viibivad kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud, ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli päringuid andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/818 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 603/2013 (ELT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

- fa. täidavad vedajate reisinõudeid ja kolmandate riikide ametiasutuste sissesõidunõudeid, sealhulgas tervisenõudeid, kui sellised nõuded on üldiselt kehtestatud rahvusvahelistele reisijatele;*
- g. esitavad **taotluse korral** täpsed kontaktandmed, sealhulgas praegune elukoht, aadress, telefoninumber, mille kaudu nendega on võimalik kontakteeruda, ja [...] e-posti aadress;
- h. teavitavad [...] põhjendamatu viivitusega [...] punktis g osutatud kontaktandmete muutumisest;
- i. [...] **järgivad kõiki** artikli 23 lõikes 1 ja artikli 23c lõikes 1 sätestatud meetmeid kogu tagasisaatmismenetluse [...] kestel;
- j. esitavad asjaomaste kolmandate riikide pädevatele asutustele reisidokumentide saamiseks esitatud taotlustega seoses kogu nõutava teabe ja avaldused ning teevad vajaduse korral koostööd kolmandate riikide vastavate asutustega;
- k. ilmuvad [...] isiklikult või, kui [...] **pädevad asutused seda nõuavad**, videokonverentsi vahendusel liikmesriigi [...] **või** kolmanda riigi pädevate asutuste ette nende asutuste määratud kohas [...] **reisidokumentide saamiseks ja nende isiku tuvastamiseks või kodakondsuse kindlakstegemiseks**;
- ka. ei hakka tagasisaatmisele füüsiliselt ega verbaalselt vastu;*

l. osalevad tagasipöördumis- ja taasintegreerimiselases nõustamises, kui pädevad asutused seda nõuavad;

m. järgivad muid asjakohaseid riigisisese õiguse kohaseid tagasisaatmisega seotud lisameetmeid;

Käesoleva artikli alusel kolmanda riigi kodanikule pandud kohustused ei piira riigisisese õigusega ette nähtud ja tagasisaatmisega mitte seotud kohustusi ja meetmeid.

3. Lõike 2 punktides b ja ba osutatud teave ja [...] dokumendid, või kui need ei ole kättesaadavad, siis nende koopiad peavad sisaldama eelkõige kolmandate riikide kodanike avaldusi ja kõiki nende valduses olevaid dokumente, mis hõlmavad:
- a. nende nime, sünniaega ja -kohta, sugu ja kodakondsust või kodakondsuseid või asjaolu, et kolmanda riigi kodanik on kodakondsuseta;
 - b. nende pereliikmeid ja muid kolmanda riigi kodaniku isikuandmeid, kui need on asjakohased tagasisaatmismenetluse [...] läbiviimiseks või vastuvõtva riigi kindlaksmääramiseks;
 - c. kolmandate riikide kodanike isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi ja muude nende esitatud dokumentide liiki, numbrit, kehtivusaega ja välja andnud riiki, mida pädev asutus peab vajalikuks nende isikute tuvastamiseks, tagasisaatmismenetluse [...] läbiviimiseks ja vastuvõtva riigi kindlaksmääramiseks;
 - d. teise liikmesriigi või kolmanda riigi välja antud elamislubasid või muid lubasid, mis annavad kolmanda riigi kodanikule riigis viibimise õiguse;

- e. [...] tagasisaatmisotsus, **väljasaatmisotsus või sissesõidukeeld, mille on teinud või kehtestanud teine liikmesriik;**
- f. riiki või riike ja varasemat (varasemaid) elukohta või -kohti, reisimarsruute ja -dokumente.
4. Kui pädevad asutused otsustavad jätta enda kätte kõik dokumendid, mis on vajalikud lõike 2 punktis b osutatud tagasisaatmiseks [...], tagavad nad, et kolmanda riigi kodanik saab [...] originaaldokumentide valguskoopiad, digikoopiad **või dokumendi hoiulevõtmise kinnituse. Vabatahtliku tagasipöördumise** [...] korral tagastavad pädevad asutused asjaomased dokumendid kolmanda riigi kodanikule kas riigist lahkumisel või kolmandasse riiki saabumisel.
5. Kolmanda riigi kodanik **on kättesaadav kõigi kommunikatsioonivahendite kaudu, mille liikmesriik on määratlenud kooskõlas riigisisese õigusega.** Liikmesriigid kehtestavad riigisiseses õiguses teabevahetusmeetodi ja hetke, mil teade loetakse kolmanda riigi kodaniku poolt kätte saaduks ja talle teatavaks tehtuks, või kasutavad sellise teabevahetuse jaoks **liikmesriigi või** liidu väljatöötatud ja/või toetatavaid digisüsteeme.

[...]

Artikkel 21a
Põgenemisoht

1. *Kui ei ole tõendatud teisiti, on üksikjuhtudel tegemist põgenemisohuga, juhul kui asjaomase ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku puhul on täidetud üks järgmistest kriteeriumidest:*
 - a. *kolmanda riigi kodanik on sisenenud liikmesriigi territooriumile ilma loata, sealhulgas pärast kolmanda riigi läbimist, või on püüdnud seda teha;*
 - b. *kolmanda riigi kodaniku kohta on tehtud tagasisaatmisotsus, mille on teinud muu liikmesriik kui see, mille territooriumil isik praegu ebaseaduslikult viibib, sealhulgas juhul, kui see tuvastatakse määruse (EL) 2018/1860 kohaselt Schengeni infosüsteemi sisestatud hoiatusteadete kaudu;*
 - c. *kolmanda riigi kodanik ei järgi üht või mitut artikli 23 lõike 1 ja artikli 23a lõike 1 kohaselt kehtestatud meetet või väljendab või näitab mittejärgimise kavatsust;*
 - d. *kolmanda riigi kodanik on sisenenud uuesti liikmesriikide territooriumile, rikkudes kehtivat sissesõidukeeldu.*

2. *Lõikega 1 hõlmamata juhtudel tehakse põgenemisoht kindlaks iga üksikjuhtumi asjaolude hindamise alusel. Hindamine hõlmab asjaomase ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku puhul ühte või mitut järgmistest kriteeriumidest:*
 - a. *elukoha, püsiva viibimiskoha või usaldusväärse aadressi puudumine;*

- b. artikli 7 lõike 1a punktis a kehtestatud lahkumistähtaja jooksul liikmesriikide territooriumilt lahkumise ettekirjutuse täitmata jätmine;*
- c. kui lahkumine on peagi toimumas ja on alus arvata, et kolmanda riigi kodanik kavatses rikkuda artikli 21 lõike 2 punktis a sätestatud koostöökohustust;*
- d. valede või võltsitud isikut tõendavate või reisidokumentide, elamislubade või viisade või riiki sisenemise tingimusi tõendavate dokumentide kasutamine, selliste dokumentide hävitamine või muul viisil kõrvaldamine, pettuse eesmärgil valenimede kasutamine, muu valeandmete suulisel või kirjalikul kujul esitamine või muul viisil tagasisaatmis- või tagasivõtumenetluse pettuse teel takistamine;*
- e. pädevate asutuste nõutud tagasipöördumis- ja taasintegreerimisalases nõustamises mitteosalemine;*
- f. kolmanda riigi kodanikul puuduvad sotsiaalsed sidemed, eelkõige perekondlikud, ta töötab ebaseaduslikult ja tema elatusvahendid on ebapiisavad;*
- g. artikli 21 lõike 2 punktides a–c, e, fa ja i–ka sätestatud kohustuste täitmata jätmine, sealhulgas koostöö puudumine reisidokumentide hankimisel;*
- h. muud kriteeriumid peale punktide a–f, kui need on ette nähtud riigisisese õigusega.*

Artikel 22

[...]

IIIa peatükk
TAGASIPÖÖRDUMISE EDENDAMISE MEETMED JA
KINNIPIDAMISE ALTERNATIIVID

Artikkel 23

[...] Tagasipöördumise edendamise üldmeetmed [...]

1. [...] ***Tulemusliku tagasisaatmise ettevalmistamiseks ja tagamiseks või lahkumisettekirjutuse ja koostöökohustuse täitmise edasiseks stimuleerimiseks võivad liikmesriigid kehtestada kolmanda riigi kodaniku suhtes [...] meetmed, mille hulka võivad kuuluda järgmised:***
 - a. [...] ***kohustus jääda*** liikmesriigi territooriumil teatavasse geograafilisse piirkonda, kus nad saavad vabalt liikuda;
 - b. [...] ***kohustus elada*** konkreetsel aadressil ***või konkreetses pädevate asutuste määratud kohas***;
 - c. [...] ***kohustus ilmuda*** pädevasse asutusse kindlaksmääratud ajal ***isiklikult*** või [...] ***muude, riigisiseses õiguses sätestatud vahendite vahendusel***;
 - d. ***muud meetmed peale punktides a–c sätestatute, kui see on ette nähtud riigisisese õigusega.***
2. Lõikes 1 ***sätestatud meetmeid*** kohaldatakse üksnes niivõrd, kui see on kooskõlas haavatavate isikute erivajaduste ja lapse huvidega.

- 2a. *Lõikes 1 sätestatud meetmeid võib kehtestada ka kolmandate riikide kodanike suhtes, keda ei saa välja saata, kuna nad ei tee pädevate asutustega koostööd.*
3. Taotluse korral võivad pädevad asutused anda kolmanda riigi kodanikule loa [...] *lõike 1 kohast meedet ajutiselt mitte järgida.*
- [...]
4. [...] *Kolmanda riigi kodanikku teavitatakse, kas talle on antud lõike 3 kohane luba või mitte.*
5. Kolmanda riigi kodanik ei pea küsima *lõike 3 kohast* luba, et minna ametiasutustega kokkulepitud kohtumistele või ilmuda kohtusse, *juhul kui see muidu tähendaks lõikes 1 sätestatud kohustuste täitmatajätmist ja* kui asjaomase kolmanda riigi kodaniku kohalolu on vajalik. Kolmanda riigi kodanik teatab sellistest kohtumistest pädevatele asutustele *ette*.
6. Lõike 1 punktide b ja c kohaselt tehtavad otsused tehakse kirjalikult, need peavad olema proportsionaalsed ja võtma arvesse asjaomase kolmanda riigi kodaniku konkreetseid asjaolusid.

7. *Kolmanda riigi kodanikku teavitatakse igast otsusest kohaldada käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmeid ning sellise otsuse täitmata jätmise tagajärgedest, sealhulgas artikli 29 kohasest kinnipidamisest.*

Artikkel 23a

Uurimismeetmed

1. *Ilma et see piiraks uurimismeetmete võtmist muudel riigisisese õiguse kohastel tagasisaatmisega mitte seotud põhjustel, võivad liikmesriikide pädevad asutused, juhul kui see on tulemusliku tagasisaatmise ettevalmistamiseks või tagamiseks vajalik, proportsionaalne ja nõuetekohaselt põhjendatud, teha järgmist:*
 - a. *kolmanda riigi kodaniku ja tema elukoha või muude asjaomaste ruumide läbiotsimine;*
 - b. *isiklike asjade, elektroonikaseadmete ja muude asjakohaste esemete otsimine ja arestimine;*
 - c. *muude uurimismeetmete kehtestamine, kui see on riigisisese õigusega ette nähtud.*
2. *Käesoleva artikli lõike 1 punktide a–c kohaseid uurimismeetmeid võib võtta ilma asjaomase kolmanda riigi kodaniku nõusolekuta.*
3. *Kõigi käesoleva artikli lõike 1 punktide a–c kohaselt kehtestatud uurimismeetmete puhul järgitakse põhiõigusi ning nende suhtes kohaldatakse liidu ja liikmesriigi õiguses sätestatud kaitsemeetmeid ja õiguskaitsevahendeid.*

Artikkel 23b

Tagajärjed koostöökohustuse täitmata jätmise korral

1. Artikli 21 lõikes 1 sätestatud kohustuste ja artikli 21 lõikes 2 sätestatud nõuete täitmata jätmise korral kehtestavad liikmesriigid asjaomase kolmanda riigi kodaniku suhtes ühe või mitu artikli 23 lõikes 1 sätestatud meetet ning võivad kehtestada ühe või mitu järgmistest meetmetest, mis peavad olema tõhusad ja proportsionaalsed:
 - a. biomeetriliste andmete, sealhulgas sõrmejälgede registreerimise vahendid, mis võivad hõlmata võimalust kasutada viimase abinõuna sundi, kui kolmanda riigi kodanik ei esita biomeetrilisi andmeid kooskõlas artikli 21 lõike 2 punktiga f;
 - b. teatavate hüvitiste ja toetuste andmisest keeldumine või nende vähendamine, kui see on riigisisese õigusega ette nähtud, välja arvatud juhul, kui see põhjustaks isiku suutmatuse katta oma põhivajadused;
 - c. vabatahtliku tagasipöördumise soodustamiseks antavate stiimulite andmisest keeldumine või nende vähendamine, sealhulgas artikli 46 lõike 3 kohaste tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmide raames antava abi andmisest keeldumine või selle vähendamine;
 - d. tööloa andmisest keeldumine või selle tühistamine, kui see on riigisisese õigusega ette nähtud;
 - e. sissesõidukeelu kehtivusaja pikendamine kuni artikli 10 lõike 6 kohase maksimumkestuseni;
 - f. kriminaalkaristused, sealhulgas vangistus, kui need on riigisisese õigusega ette nähtud;
 - g. rahalised karistused;
 - h. muud meetmed või tagajärjed peale eespool nimetatute, kui need on riigisisese õigusega ette nähtud.

Artikkel 23c

Põgenemise vältimise eesmärgil rakendatava kinnipidamise alternatiivid

- 1. Artikli 21A lõigetes 1 ja 2 sätestatud põgenemisohu korral võivad liikmesriigid kehtestada kolmanda riigi kodaniku suhtes ühe või mitu järgmistest meetmetest:*
 - a. piisava rahalise tagatise hoiulepanek;*
 - b. elektroonilise seire kasutamine;*
 - c. muud kui punktides a ja b osutatud kriteeriumid, kui see on riigisisese õigusega ette nähtud.*
- 2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmete kohaldamise otsuses esitatakse asjakohased faktilised ja õiguslikud põhjendused.*
- 3. Kolmandate riikide kodanikke teavitatakse igast otsusest kohaldada käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmeid ning selle otsuse täitmata jätmise tagajärgedest, sealhulgas artikli 29 kohasest kinnipidamisest.*

IV peatükk

KAITSEMEETMED JA ÕIGUSKAITSEVAHENDID

1. JAGU

MENETLUSLIKUD TAGATISED

Artikkel 24

Õigus saada teavet

1. ***Liikmesriigid tagavad, et*** tagasi saadetavatele [...] kolmanda riigi kodanikele [...] antakse teavet järgmise kohta:
 - a. menetluse eesmärk [...];
 - b. kolmandate riikide kodanike [...] kohustused [...], nagu on sätestatud artiklites 21 ja 23, [...] ***artikli 23b ja artikli 29 lõike 3 punkti e*** kohased nõuete täitmata jätmise tagajärjed, isiku tagasisaatmist käsitleva hoiatusteate olemasolu Schengeni infosüsteemis ning teise liikmesriigi artikli 9 kohase tagasisaatmisotsuse tunnustamine ja täitmine;
 - c. artikli 46 kohased tagasipöördumis- ja taasintegreerimisnõustamine ja -programmid;
 - d. nende menetlusõigused [...] kooskõlas käesoleva määrusega ja riigisisese õigusega, eelkõige artikli 25 kohane õigus õigusabile ja esindamisele.

2. See teave esitatakse [...] keeles, millest kolmanda riigi kodanik saab aru või [...] on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama. Teabe [...] **võib esitada** standardsetel teabelehtedel kas paber kandjal või elektrooniliselt [...] **ning vajaduse korral suuliselt, kasutades kirjaliku ja suulise tõlke teenuseid. Saatjata** alaealiste puhul esitatakse teave [...] eakohasel viisil ning [...] artikli 20 lõikes 2 osutatud [...] esindaja **või alaealist abistama määratud isiku** osalusel. [...]

Artikkel 25

Õigusabi ja esindamine

1. Kui [...] **kohtule** on esitatud artikli 27 kohane edasikaebus või asja läbivaatamise taotlus, tagavad liikmesriigid kolmanda riigi kodaniku taotluse korral **talle [...] vajaduse korral** tasuta õigusabi ja esindamise [...].
2. **Pädevad asutused tagavad, et saatjata** alaealisi **esindatakse ja abistatakse viisil, mis võimaldab neil kasutada õigusi ja täita kohustusi, mis tulenevad käesolevast määrusest.**

3. [...]
4. Tasuta õigusabi ja esindamist pakuvad õigusnõustajad või muud vastava kvalifikatsiooniga isikud [...], kel on vastavalt riigisisesele õigusele õigus või luba kolmanda riigi kodanikke [...] **abistada või esindada, või valitsusvälised organisatsioonid, kellel on vastavalt riigisisesele õigusele volitused pakkuda kolmanda riigi kodanikele õigusabiteenuseid või esindamist.**
5. Liikmesriigid ei pea edasikaebemenetluses tasuta õigusabi ja esindamist pakkuma, kui:
 - a. leitakse, et kolmanda riigi kodanikul on piisavalt vahendeid õigusabi ja esindamise võimaldamiseks tema enda kulul;
 - b. leitakse, et edasikaebusel ei ole ilmseid eduvõimalusi või see on kuritarvitav;
 - c. edasikaebus või asja läbivaatamise taotlus on jõudnud riigisisese õigusega ette nähtud teise või edasisse edasikaebeastmesse, kaasa arvatud uuesti ärakuulamise ja edasikaebuse uuesti läbivaatamise korral;
 - d. kolmanda riigi kodanikku juba abistab või esindab õigusnõustaja.
6. Tasuta õigusabi ja esindamist taotlevalt kolmanda riigi kodanikult [...] **võidakse nõuda** [...] **oma** rahalise olukorra avaldamist.

7. [...] Liikmesriigid võivad:
- a. piirata tasuta õigusabi ja esindamist rahaliselt või ajaliselt, tingimusel et sellised piirangud ei ole meelevaldsed ega piira põhjendamatult juurdepääsu tasuta õigusabile ja esindamisele [...];
 - b. taotleda kantud kulude täielikku või osalist hüvitamist, kui kolmanda riigi kodaniku rahaline olukord on tagasisaatmismenetluse käigus paranenud või kui otsus tasuta õigusabi ja esindamise kohta tehti kolmanda riigi kodaniku esitatud valeandmete alusel;
 - c. ette näha, et tasude ja muude kulude ja korvamiste puhul koheldakse õigusabiga seotud küsimustes kolmandate riikide kodanikke võrdväärselt liikmesriigi enda kodanike üldise kohtlemisega, kuid mitte soodsamalt.
8. Liikmesriigid sätestavad konkreetsed menetlusnormid selle kohta, kuidas tasuta õigusabi ja esindamise taotlusi *seoses edasikaebuse või asja läbivaatamisega kohtus kooskõlas artikliga 27* esitatakse ja menetletakse, või kohaldavad sarnaste riigisiseste taotluste kohta kehtivaid norme, tingimusel et need normid ei muuda tasuta õigusabi ja esindamise saamist ülemäära keeruliseks või võimatuks.

9. Kui otsuse mitte võimaldada tasuta õigusabi ja esindamist teeb asutus, mis ei ole [...] *kohus*, tuues põhjuseks, et edasikaebusel ei leita olevat ilmseid eduvõimalusi või seda peetakse kuritarvitavaks, on taotlejal õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, et [...] *kohtus* selline otsus vaidlustada. [...]
10. Liikmesriigid võivad riigisisese õiguse kohaselt ette näha tasuta õigusabi ja esindamise haldusmenetluses.

2. JAGU

ÕIGUSKAITSEVAHENDID

Artikkel 26

Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile

1. Asjaomasele kolmanda riigi kodanikule võimaldatakse tõhus õiguskaitsevahend artikli 7 *lõikes 1*, artiklis 10 ja artikli 12 lõikes 2 osutatud otsuste vaidlustamiseks *riigisisese õiguse kohaselt* pädevas [...] *kohtus*.
2. Tõhus õiguskaitsevahend näeb ette nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude täieliku [...] läbivaatamise.
3. [...] *Kui toimikus olevatest materjalidest, mis on esitatud tagasisaatmisotsuse või väljasaatmisotsuse vaidlustamiseks kasutatava õiguskaitsevahendi eest vastutavale kohtule ning mida on pärast võistlevat menetlust täiendatud või selgitatud, nähtub, et võidakse kahjustada tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet*, kontrollitakse nimetatud põhimõttest tulenevate nõuete täitmist [...].
4. *Tagasisaatmisotsuse mitteolemusliku osa tühistamine või kehtetuks tunnistamine ei too kaasa asjaomase otsuse ülejäänud osa tühistamist või kehtetuks tunnistamist.*

Edasikaebuse esitamine pädevale [...]kohtule

1. **Käesoleva määruse kohaldamisel** [...] ei ole esimese astme [...] **kohtule** edasikaebuse esitamise tähtaeg pikem kui 14 päeva, **välja arvatud juhul, kui riigisisese õigusega on ette nähtud pikem, kuid mitte rohkem kui 30-päevane ajavahemik.**
2. Lõikes 1 osutatud tähtaeg hakkab kulgema alates kuupäevast, mil kolmanda riigi kodanikku [...] artikli 7 **lõikes 1**, artiklis 10 ja artikli 12 lõikes 2 osutatud otsusest teavitatakse [...] või **loetakse riigisisese õiguse kohaselt teavitatuks.**
3. Kui tagasisaatmisotsus põhineb samal aktil kui otsus, millega keeldutakse andmast luba seaduslikuks riigis viibimiseks või seaduslik riigis viibimine lõpetatakse, või see otsus on tehtud samas aktis, võivad tagasisaatmisotsuse edasikaebamise tähtajad olla need, mis on riigisiseses õiguses ette nähtud seadusliku riigis viibimise lõpetamise või selleks loa andmise keeldumise otsuse edasikaebamiseks.
4. Kui sissesõidukeeld **kehtestatakse ja/või väljasaatmisotsus tehakse** koos artiklis 7 osutatud tagasisaatmisotsusega, kaevatakse [...] need koos asjaomase tagasisaatmisotsusega edasi samas [...] **kohtus**, sama [...] menetluse ja sama tähtaja jooksul. Kui sissesõidukeeld **kehtestatakse ja/või väljasaatmisotsus tehakse** tagasisaatmisotsusest eraldi või see on ainus vaidlustatav otsus, võib selle eraldi edasi kaevata. [...]

[...]

Artikkel 28

Peatav mõju

1. ***Enne artikli [...] 7 [...] ning artikli 12 lõike 2 [...] kohaselt tehtud otsuste täitmist tagavad liikmesriigid, et väljasaatmise saab peatada taotluse alusel või ex officio artiklis 27 sätestatud edasikaebuse esitamise tähtaja jooksul või kuni edasikaebuse tulemuse selgumiseni esimese astme pädevas kohtus, välja arvatud juhul, kui riigisisese õigusega on juba ette nähtud sätted, mille kohaselt esimese astme õiguskaitsevahenditel on peatav toime. Liikmesriigid võivad täielikus koosõlas harta artikliga 47 määrata riigisiseses õiguses kindlaks, kas peatamine toimub taotluse alusel või ex officio.***
2. [...]

3. Kui esimese või järgneva edasikaebamisotsuse peale esitatakse uus edasikaebus, ei peatata **väljasaatmist** [...], välja arvatud juhul, kui kolmanda riigi kodanik taotleb peatamist ja pädev [...] **kohus** otsustab seda teha, võttes nõuetekohaselt arvesse iga üksikjuhtumi konkreetseid asjaolusid. *See ei piira riigisiseste õigusaktide sätete kohaldamist.*

[...]

V peatükk

[...]KINNIPIDAMINE

Artikkel 29

Kinnipidamise alused

1. Liikmesriigid võivad kolmanda riigi kodanikku käesoleva määruse kohaselt kinni pidada iga üksikjuhtumi individuaalse hindamise alusel ning üksnes juhul, kui kinnipidamine on proportsionaalne.
2. Liikmesriigid võivad kolmanda riigi kodanikku kinni pidada üksnes *tagasisaatmise* eesmärgil, *sealhulgas* tagasisaatmise ettevalmistamiseks, *tagasivõtmiseks ja* [...] väljasaatmise elluviimiseks.
3. Kolmanda riigi kodanikku võib kinni pidada üksnes ühe või mitme järgmise kinnipidamise aluse põhjal:
 - a. põgenemisoht, mis on artikli 21A [...] kohaselt kindlaks määratud;
 - b. kolmanda riigi kodanik hoiab kõrvale *tagasivõtmisest*, tagasisaatmise ettevalmistamisest või väljasaatmisest või takistab neid [...];
 - c. kolmanda riigi kodanik kujutab endast artikli 16 kohaselt julgeolekuohtu;
 - d. isiku tuvastamiseks või isikusamasuse kontrollimiseks või kodakondsuse kindlakstegemiseks või kontrollimiseks;
 - e. artikli [...] 21 lõike 2 punktides a–c, e, fa ja i–ka sätestatud kohustuste [...] täitmata jätmise, *sealhulgas koostöö puudumine reisidokumentide hankimisel;*
 - f. *muud asjakohased tagasisaatmisega seotud põhjused, mis on ette nähtud riigisiseses õiguses, et tagada tõhusad tagasisaatmismenetlused, mis on vajalikud ja proportsionaalsed.*

4. [...]
5. Kinnipidamise rakendamise otsustavad haldus- või õigusasutused. Kinnipidamine määratakse kirjaliku otsusega, milles esitatakse selle aluseks olevad faktilised ja õiguslikud põhjendused ning teave kättesaadavate õiguskaitsevahendite kohta. Otsus tehakse kolmanda riigi kodanikule **teatavaks suuliselt või kirjalikult** keeles, millest kolmanda riigi kodanik saab aru või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama, **sealhulgas kasutades suulise või kirjaliku tõlke teenuseid**.
6. Kolmanda riigi kodaniku lõike 2 kohasel kinnipidamisel võtavad liikmesriigid arvesse [...] **sed, kas** tegemist on haavatava isikuga.

Artikkel 30

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

Artikel 31

[...]

Artikkel 32

Kinnipidamisaeg

1. Kinnipidamine kestab võimalikult lühikest aeg ja seni, kuni on täidetud artiklis 29 sätestatud [...] **kinnipidamise alused** ning kuni on vaja tagada edukas tagasisaatmine.
2. Kui selgub, et artiklis 29 sätestatud [...] **kinnipidamise alused** ei ole enam täidetud, [...] vabastatakse kolmanda riigi kodanik **kinnipidamisest käesoleva määruse alusel**. Selline vabastamine ei välista artiklite 23–23c kohaste [...] meetmete kohaldamist.
3. Kinnipidamine ei tohi ületada [...] liikmesriigis 12 kuud. [...] Kui tagasisaatmismenetlus kestab tõenäoliselt kauem, kuna asjaomane kolmanda riigi kodanik ei tee koostööd või kolmandatelt riikidelt vajalike dokumentide hankimine viibib, **võib kohaldada pikemat kinnipidamisperioodi, kuid see ei tohi ületada liikmesriigis 24 kuud.**
Kui kolmanda riigi kodanik on kolinud teise liikmesriiki ja tema käitumine on artikli 29 lõike 3 kohaselt kinnipidamise aluseks, kohaldatakse uut kinnipidamisperioodi.

3a. Kinnipidamist võib pärast lõike 3 kohase 24 kuu pikkuse maksimaalse kinnipidamisperioodi möödumist pikendada täiendavate kuni kuuekuuliste perioodide kaupa, kui on olemas põgenemisoht ja kui on tekkinud väljasaatmise mõistlik väljavaade ühe või mitme järgmise asjaolu muutumise tõttu:

- a. kolmanda riigi kodaniku isiku kohta on saadud uut olulist teavet;**
- b. reisidokument on saadud või on kõigi eelduste kohaselt võimalik eeldada, et see saadakse asjaolude muutumise tõttu;**
- c. koostöö kolmanda riigiga on paranenud.**

Kui liikmesriik peab kolmanda riigi kodanikku käesoleva lõigu kohaselt kinni, käsitleb ta seda juhtumit prioriteetsena, et tagada võimalikult lühike kinnipidamisperiood.

- 4. Lõigete 3 ja 3a kohaste maksimaalsete kinnipidamisperioodide [...] lõppemine ei välista artiklite 23–23c kohaste meetmete kohaldamist.
- 5. **Kui kolmanda riigi kodanik teeb kinnipidamise ajal oma tagasisaatmise osas koostööd, korraldatakse, kui see on asjakohane, asjaomase kolmanda riigi kodaniku vabatahtlik tagasipöördumine põhjendamatu viivitusega. Kinnipidamine võib vajaduse korral jätkuda kuni riigist lahkumiseni, et tagada tulemuslik tagasisaatmine vastavalt lõigetele 3 ja 3a.**

Kinnipidamiskorralduste läbivaatamine

1. **Liikmesriigid tagavad, et** kinnipidamine vaadatakse läbi [...] vähemalt iga **kuue** kuu järel kas asjaomase kolmanda riigi kodaniku taotlusel või *ex officio*.
2. **Liikmesriigid tagavad, et** saatjata alaealiste [...] kinnipidamine vaadatakse läbi [...] vähemalt iga kolme kuu järel **kas asjaomase kolmanda riigi kodaniku taotlusel või ex officio**.
3. Kui kinnipidamise on otsustanud või seda on pikendanud haldusasutused, liikmesriigid:
 - a. [...] **näevad ette, et** kinnipidamise seaduslikkuse kohtulik läbivaatamine **otsustatakse** [...] võimalikult kiiresti **riigisiseses õiguses sätestatud tähtaja jooksul** pärast kinnipidamise algust [...]; või
 - b. annavad asjaomasele kolmanda riigi kodanikule õiguse [...] algatada menetlus, mille kohaselt tema kinnipidamise seaduslikkuse kohtulik läbivaatamine [...] **otsustatakse** võimalikult kiiresti **riigisiseses õiguses sätestatud tähtaja jooksul** pärast asjaomase menetluse alustamist [...]. Sellisel juhul teavitavad liikmesriigid pärast kinnipidamist asjaomast kolmanda riigi kodanikku viivitamatult sellise menetluse algatamise võimalusest.

Kinnipidamistingimused

1. *Üldiselt* toimub kinnipidamine [...] spetsiaalsetes kinnipidamisasutustes, sealhulgas muude asutuste selleks mõeldud osakondades. Kui liikmesriigil ei ole võimalik korraldada majutust vastavates asutustes ja ta peab kasutama vanglas majutamist, eraldatakse kolmandate riikide kodanikud *võimaluse korral* tavalistest kinnipeetavatest.
2. Kinnipeetud kolmandate riikide kodanikele tagatakse vabas õhus viibimise võimalused. *Vabas õhus viibimise võimalusi võib piiratud ajavahemikuks piirata, kui see on vajalik ja proportsionaalne kinnipidamisasutuse hea toimimise tagamiseks.*
3. Kinnipeetud kolmandate riikide kodanikele võimaldatakse soovi korral võtta õigeaegselt ühendust õiguslike esindajate, pereliikmete ja pädevate konsulaarasutustega.
4. Erilist tähelepanu pööratakse kinnipeetud haavatavate isikute [...] erivajadustele. Kinnipeetud kolmandate riikide kodanikele võimaldatakse esmaabi ja haiguste põhiravi.
5. Õiguslikel esindajatel, pereliikmetel, pädevatel konsulaarasutustel ning asjakohastel ja pädevatel riiklikel, rahvusvahelistel ja valitsusvälistel organisatsioonidel ja asutustel võimaldatakse *kolmanda riigi kodaniku taotlusel* külastada kõiki kinnipidamisasutusi ning suhelda kolmandate riikide kodanikega ja külastada neid tingimustes, mis tagavad nende eraelu puutumatus. Selliste külastuste puhul võib nõuda loa olemasolu *ja muude asjakohaste tingimuste täitmist, sealhulgas eelneva asjakohase juurdepääsuloa väljastamist pädeva asutuse poolt kooskõlas riigisisese õigusega. Liikmesriigid võivad kehtestada sellisele juurdepääsule piirangud riigisisese õiguse alusel, kui need piirangud on objektiivselt vajalikud kinnipidamisasutuse julgeoleku, avaliku korra või halduskorralduse jaoks.*

6. Kinnipeetud kolmandate riikide kodanikele esitatakse [...] teave, milles selgitatakse kinnipidamisasutuses kohaldatavaid reegleid ning nende õigusi ja kohustusi [...] keeles, **millest nad saavad aru või on kõigi eelduste kohaselt võimelised aru saama.** Asjaomane teave hõlmab ka teavet nende riigisisese õiguse kohase õiguse kohta võtta ühendust lõikes 3 ja 5 osutatud isikute ja asutustega.

Artikkel 35

Saatjata alaealiste ja alaealistega perede kinnipidamistingimused

1. Saatjata alaealisi ja alaealistega peresid peetakse kinni üksnes viimase abinõuna ning lühima asjakohase perioodi jooksul, võttes arvesse lapse huve.
2. [...] Saatjata alaealisi [...] **ja alaealistega peresid** majutatakse **kinnipidamisperioodil** eraldi, mis tagab piisava eraelu puutumatus. Kinnipidamisasutuse töötajad peavad olema läbinud asjakohase koolituse ning kinnipidamisasutus peab olema kohandatud [...] **alaealiste** vajadustele.
3. Kinnipeetud alaealistel on võimalus tegeleda vaba aja veetmisega, sealhulgas eakohaste mängude ja harrastustega, ning neile on sõltuvalt nende kinnipidamise kestusest tagatud juurdepääs sobivas vormis haridusele või **haridustegevusele.**

VI peatükk

TAGASIVÕTMINE

Artikkel 36

Tagasivõtmine [...]

1. [...] ***Pärast*** tagasisaatmisotsuse ***väljastamist*** [...] algatavad pädevad asutused ***asjakohasel juhul*** Frontexi toetusel tagasivõtmise, [...] ***eelkõige siis, kui see on vajalik, et teha kindlaks asjaomase isiku isikusamasus või kodakondsus või seda kontrollida või saada tema tagasisaatmist võimaldavad reisidokumendid*** [...].
2. [...]
3. [...] Kohaldataval juhul kasutatakse Euroopa tagasisaatmise reisidokumenti kooskõlas kohaldatava tagasivõtukokkuleppe ja määrusega (EL) 2016/1953³⁰.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta määrus (EL) 2016/1953, mis käsitleb Euroopa reisidokumendi kehtestamist riigis ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu 30. novembri 1994. aasta soovitus (ELT L 311, 17.11.2016, lk 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1953/oj>).

4. [...]
5. [...]
6. [...]
7. Kolmandatesse riikidesse [...] tagasivõttu toetavad liidu rahastatavad spetsiaalsed liidu tagasisaatmise kontaktametnikud. Sellised kontaktametnikud on osa liidu delegatsioonide struktuurist ning nad teevad tihedat koostööd komisjoniga, et saavutada asjakohased liidu poliitika prioriteetid.

8. *Kolmandate riikidega tehtava tagasivõtualase koostöö jälgimiseks võib komisjon iga 12 kuu järel nõuda, et Frontexile edastataks seoses asjaomaste kolmandate riikidega järgmised andmed:*
- a. *kodakondsuse kinnitamise taotluste arv ning kodakondsuse kinnitamise taotlustele antud positiivsete ja negatiivsete vastuste arv;*
 - b. *reisidokumentide väljaandmise taotluste arv, kolmandate riikide ametiasutuste välja antud reisidokumentide arv ja reisidokumentide taotlustega seotud negatiivsete vastuste arv.*
9. *Frontex võimaldab komisjonile juurdepääsu käesolevas lõikes osutatud andmetele. Punktides a ja b osutatud andmed, mis on liigitatud liikmesriikide kaupa, võib edastada kolmandatele riikidele, et jälgida tagasivõtmise kohustuste rakendamist ja täitmist, sealhulgas liidu tagasivõtukokkulepete raames.*
10. *Liikmesriigid ei ole kohustatud nõutud andmeid esitama, kui need ei ole kättesaadavad.*

Artikkel 37

[...]

VII peatükk

ISIKUANDMETE JAGAMINE JA EDASTAMINE

Artikkel 38

Teabe jagamine liikmesriikide vahel

1. Liikmesriigid kasutavad käesoleva määruse rakendamiseks kõiki asjakohaseid koostöö- ja teabevahetusvahendeid.
2. Teabevahetus toimub liikmesriigi taotlusel ning see võib toimuda üksnes liikmesriikide pädevate asutuste vahel.
3. Liikmesriigid edastavad **taotluse korral** üksteisele **kättesaadava** [...] teabe käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluva isiku kohta, et viia läbi tagasisaatmismenetlus [...] ning anda **tagasipöördumise ja** taas integreerimise abi.
4. Kui lõikes 3 osutatud teavet saab vahetada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/818³¹ artikli 4 punktis 15 osutatud ELi infosüsteemide kaudu või täiendava teabe kaudu kooskõlas määrusega (EL) 2018/1860, toimub sellise teabe vahetus **üldreeglina** üksnes nende vahendite kaudu.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrus (EL) 2019/818, millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik politsei- ja õiguskooostöö, varjupaiga ja rände valdkonnas ning muudetakse määrusi (EL) 2018/1726, (EL) 2018/1862 ja (EL) 2019/816 (ELT L 135, 22.5.2019, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/818/oj>).

5. [...] **Teabetaotlus sisaldab** selle aluseks olevaid põhjendusi.
6. Lõikes 3 osutatud teave [...] **võib sisaldada** eelkõige järgmist:
- a. teave, mis on vajalik kolmanda riigi kodaniku isiku ning vajaduse korral tema pere liikmete, sugulaste ja muude perekondlike suhete kindlakstegemiseks [...];
 - b. määruse (EL) 2024/1358 kohaselt kolmanda riigi kodanikult võetud biomeetriliste andmetega seotud teave [...];
 - c. teave kolmanda riigi kodaniku kodakondsuse ja [...] **kõigi** reisidokumentide kohta [...];
 - d. teave kolmanda riigi kodaniku elukohtade, läbitud marsruutide, räägitavate keelte ja kontaktandmete kohta (e-posti aadress(id) ja telefoninumber (telefoninumbrid));
 - e. teave liikmesriigi või kolmanda riigi antud **mis tahes elanikustatuse või riigis viibimise õigust andvate lubade, sealhulgas** elamisõigust tõendavate dokumentide või viisade **ning nende taotlemise või pikendamise** kohta;

- f. kolmanda riigi kodaniku tagasisaatmisoperatsiooniga seotud teave [...];
- g. kolmanda riigi kodaniku *tagasipöördumisega ja, kus see on asjakohane*, taasintegreerimisega seotud teave [...];
- h. kolmanda riigi kodaniku suhtes tehtud tagasisaatmisotsuse põhjendused;
- ha. teave selle kohta, kuidas kolmanda riigi kodanik täidab artiklitest 21 ja 23 tulenevaid kohustusi;**
- i. teave selle kohta, kas kolmanda riigi kodanikku peeti kinni või kohaldati isiku suhtes kinnipidamise alternatiive;
- j. teave, mis on seotud karistusregistriga või ohuga, mida kolmanda riigi kodanik kujutab avalikule korrale, avalikule julgeolekule või riigi julgeolekule;
- k. teave kolmanda riigi kodaniku haavatavuse, tervise ja meditsiiniliste vajaduste kohta.

7. Taotluse saanud liikmesriik on kohustatud vastama võimalikult kiiresti ja hiljemalt [...] **kahe** nädala jooksul.
8. Saadud teavet võib kasutada üksnes lõikes 3 sätestatud eesmärkidel. Sõltuvalt teabe liigist ja vastuvõtva asutuse volitustest võib sellist teavet igas liikmesriigis edastada üksnes ametiasutustele või õigusasutustele, kes tegelevad tagasisaatmismenetlusega, tagasivõtuga [...] või taasintegreerimise abi andmisega.
9. ***Liikmesriigid annavad taotluse korral üksteisele üle kolmanda riigi kodaniku reisidokumentide originaalid, kui reisidokument on vajalik tagasisaatmise tagamiseks.***

Artikkel 39

Kolmandate riikide kodanikega seotud andmete edastamine tagasisaatmise, tagasivõtmise ja taasintegreerimise eesmärgil

1. Ilma et see piiraks artiklite 40 ja 41 kohaldamist, võib pädev asutus ja kohaldataval juhul Frontex artikli 38 lõike 6 punktides a–h **ja k** osutatud andmeid töödelda ja edastada kolmanda riigi pädevale asutusele [...] **või** kolmandatele **isikutele, kes on pädevad andma taasintegreerimise abi või täitma muid tagasisaatmise rakendamisega seotud ülesandeid, näiteks lennuettevõtjad või meditsiiniteenuse osutajad, [...] ning kui** see on tagasisaatmise, tagasivõtmise **ja taasintegreerimise** eesmärgil vajalik [...].

2. [...]
3. Liikmesriigid ja Frontex, kes edastavad isikuandmeid vastavalt lõigetele 1 või 2, tagavad, et selline andmeedastus on kooskõlas vastavalt määruse (EL) 2016/679 V peatüki ja määruse (EL) 2018/1725 V peatükiga.
4. Lõike 1 [...] kohane edastamine dokumenteeritakse ning dokumendid tehakse taotluse korral kättesaadavaks määruse (EL) 2016/679 artikli 51 lõike 1 ja määruse (EL) 2018/1725 artikli 52 lõike 1 kohaselt loodud pädevale järelevalveasutusele, sealhulgas edastamise kuupäev ja kellaaeg ning teave kolmanda riigi pädeva vastuvõtva asutuse kohta.

Artikkel 40

Kolmandate riikide kodanike suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsustega seotud andmete edastamine kolmandatele riikidele *tagasisaatmise*, tagasivõtmise ja taasintegreerimise eesmärgil

1. Pädev asutus ja kohaldataval juhul Frontex võib kolmanda riigi kodaniku suhtes tehtud ühe või mitme süüdimõistva kohtuotsusega seotud andmeid töödelda ja edastada konkreetsel juhtudel kolmanda riigi pädevale asutusele ***või kolmandatele isikutele, kes on pädevad andma taasintegreerimise abi või täitma muid tagasisaatmise rakendamise seotud ülesandeid***, kui on täidetud järgmised tingimused:
 - a. kolmanda riigi kodanik, kelle isikuandmeid edastatakse, on viimase 25 aasta jooksul süüdi mõistetud terroriaktis või viimase 15 aasta jooksul mõnes muus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1240³² lisas loetletud kuriteos [...] ***või on toime pannud õigusrikkumise, mille eest võib süüdimõistva kohtuotsuse teinud liikmesriigi õiguse kohaselt karistada vähemalt [...] ühe aasta pikkuse vabadusekaotusega***;
 - b. andmete edastamine on vajalik ***tagasisaatmise***, tagasivõtmise [...] ***ja taasintegreerimise*** eesmärgil;
 - c. [...]

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1240/oj>).

- d. [...] pädev asutus ja kohaldataval juhul Frontex [...] on *kontrollinud*, et andmete edastamisega ei kaasne tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte rikkumise ohtu;
- e. [...] pädev asutus ja kohaldataval juhul Frontex on [...] *kontrollinud*, et andmete edastamisega ei kaasne harta artikli 50 rikkumise ohtu.

2. [...]

3. Liikmesriigid ja Frontex, kes edastavad isikuandmeid vastavalt lõigetele 1 või 2, tagavad, et selline andmeedastus on kooskõlas vastavalt määruse (EL) 2016/679 V peatüki ja määruse (EL) 2018/1725 V peatükiga.
4. Lõike 1 [...] kohane edastamine dokumenteeritakse ning dokumendid tehakse taotluse korral kättesaadavaks määruse (EL) 2016/679 artikli 51 lõike 1 ja määruse (EL) 2018/1725 artikli 52 lõike 1 kohaselt loodud pädevale järelevalveasutusele, sealhulgas edastamise kuupäev ja kellaaeg, teave kolmanda riigi pädeva vastuvõtva asutuse kohta, põhjendus selle kohta, et andmete edastamine vastab lõikes 1 [...] sätestatud tingimustele, ning edastatud isikuandmed.

Artikkel 41

Kolmandate riikide kodanike terviseandmete edastamine kolmandatele riikidele tagasisaatmisoperatsiooni läbiviimise ja taasintegreerimise eesmärgil

1. Tagasisaatmisoperatsiooni ajal kolmandate riikide kodanikele antava arstiabi andmeid võib pädev asutus ja kohaldataval juhul Frontex töödelda ja edastada konkreetsetel juhtudel kolmanda riigi pädevale asutusele ***või kolmandatele isikutele, kes on pädevad andma taasintegreerimise abi või täitma muid tagasisaatmise rakendamise seotud ülesandeid, näiteks meditsiiniteenuse osutajad***, kui on täidetud järgmised tingimused:
 - a. andmete edastamine on vajalik tagasisaatmisoperatsiooni läbiviimiseks;

[...]

2. Pädev asutus ja kohaldataval juhul Frontex võib kolmanda riigi kodanike tervist **ja ravivajadusi** käsitlevaid andmeid töödelda ja edastada konkreetsetel juhtudel kolmandale isikule, kes on pädev andma taasintegreerimise abi **või täitma muid tagasisaatmise rakendamise**ga seotud ülesandeid, kui on täidetud järgmised tingimused:
 - a. andmete edastamine on vajalik artiklis 46 osutatud taasintegreerimise abi andmiseks, mida on kohandatud kolmanda riigi kodaniku ravivajadustele;
 - b. kolmanda riigi kodanik, kelle andmeid edastatakse, on andnud selliseks andmeedastuseks nõusoleku.
3. Liikmesriigid ja Frontex, kes edastavad isikuandmeid vastavalt lõigetele 1 või 2, tagavad, et selline andmeedastus on kooskõlas vastavalt määruse (EL) 2016/679 V peatüki ja määruse (EL) 2018/1725 V peatükiga.
4. Lõigete 1 või 2 kohane edastamine dokumenteeritakse ning dokumendid tehakse taotluse korral kättesaadavaks määruse (EL) 2016/679 artikli 51 lõike 1 ja määruse (EL) 2018/1725 artikli 52 lõike 1 kohaselt loodud pädevale järelevalveasutusele, sealhulgas edastamise kuupäev ja kellaaeg, teave kolmanda riigi pädeva vastuvõtva asutuse kohta, põhjendus selle kohta, et andmete edastamine vastab lõigetes 1 või 2 sätestatud tingimustele, ning edastatud isikuandmed.

VIII peatükk

ÜHINE TAGASISAATMISSÜSTEEM

Artikkel 42

Ühise tagasisaatmissüsteemi komponendid

1. Käesoleva määruse kohane ühine tagasisaatmissüsteem hõlmab järgmist:
 - a. [...] ühine tagasisaatmismenetlus kolmandate riikide kodanike jaoks, kellel ei ole õigust [...] *liikmesriikide territooriumil* viibida;
 - b. liikmesriikidevaheline tagasisaatmisotsuste tunnustamise ja täitmise süsteem;
 - c. [...]
 - d. digisüsteemid kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise [...] ja taasintegreerimise haldamiseks;
 - e. liikmesriikidevaheline koostöö;
 - ea. liikmesriigi poolt tegelike vajaduste alusel kindlaks määratud kinnipidamisasutuste piisav mahutavus, mis võtab arvesse tegelikke vajadusi;*
 - f. *liidu rahaline toetus ning* liidu organite ja asutuste *operatiivtoetus* kooskõlas [...] nende vastavate volitustega.

2. Liit ja liikmesriigid määravad kindlaks ühised prioriteedid tagasisaatmise [...] ja taasintegreerimise valdkonnas ning tagavad vajalikud järelmeetmed, võttes arvesse määruse (EL) 2024/1351 artikli 8 kohaselt vastu võetud Euroopa varjupaiga- ja rändehaldusstrateegiat, määruse (EL) [...] **2024/1349** kohase piiril toimuva tagasisaatmismenetluse rakendamist, kolmandate riikide ja liikmesriikide vahelise tagasivõtmise alase koostöö taseme hindamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 810/2009³³ artikli 25a kohaselt ning liidu tagasivõtukokkuleppeid ja muid tagasivõtmise valdkonnas tehtava koostöö seisukohast asjakohaseid liidu vahendeid.
3. Liit ja liikmesriigid tagavad lojaalse koostöö ja tiheda koordineerimise pädevate asutuste vahel ning liidu ja liikmesriikide vahel, samuti koostoime sise- ja väliskomponentide vahel [...].

Artikkel 43

Pädevad asutused[...]

1. Iga liikmesriik määrab kooskõlas riigisisese õigusega pädevad asutused, kes vastutavad käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmise eest.

[...]

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 243, 15.9.2009, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/810/oj>).

[...]

Artikkel 44

Liikmesriikidevaheline koostöö

1. Artikli 43 kohaselt määratud pädevad asutused teevad omavahel koostööd ja abistavad üksteist *üldreeglina* selleks, et:
 - a. võimaldada oma territooriumi läbimist, et aidata kaasa teise liikmesriigi tagasisaatmisotsuse täitmisele või reisidokumendi hankimisele;
 - b. anda logistilist [...] või muud materiaalist või mitterahalist abi *seoses punkti a kohaselt nende territooriumi läbimisega*;
 - c. [...] *hõlbustada artikli 8 lõike 1 punktis b osutatud üleandmist*;
 - d. [...] *toetada kolmanda riigi kodaniku lahkumist liikmesriiki, kus tal on artikli 8 lõike 3 kohane riigis viibimise õigus*.

[...]

2. *Artikli 43 kohaselt määratud pädevad asutused võivad teha omavahel koostööd ja abistada üksteist muu hulgas selleks, et:*
 - a. *juhtida ja toetada poliitikadialoogi ja teabevahetust kolmandate riikide ametiasutustega tagasivõtmise hõlbustamise eesmärgil;*
 - b. *võtta ühendust kolmandate riikide pädevate asutustega, et kontrollida kolmandate riikide kodanike isikusamasust ja saada kehtiv reisidokument;*
 - c. *tagada taotluse esitanud liikmesriigi nimel tagasisaatmise täitmise praktiline korraldamine.*

Artikkel 45

Frontexi toetus

1. Liikmesriigid võivad taotleda, et nende pädevaid asutusi abistaksid määruse (EL) 2019/1896 kohaselt Frontexi kohapeale suunatud või toetatud eksperdid, sealhulgas tagasisaatmise kontaktametnikud ja muud kontaktametnikud.

2. Liikmesriigid annavad Frontexile asjakohast teavet Frontexi toetuse kavandatud vajaduste kohta, et oleks võimalik planeerida ameti toetust [...] **kooskõlas** määrusega (EL) [...] **2019/1896**.

Artikkel 46

Tagasipöördumise ja taasintegreerimise toetamine

1. Liikmesriigid [...] **tagavad** tagasipöördumise ja taasintegreerimise nõustamise **kättesaadavuse**, et **asjakohasel juhul** anda kolmandate riikide kodanikele teavet ja suuniseid tagasipöördumis- ja taasintegreerimisvõimaluste, sealhulgas lõikes 3 osutatud programmide kohta tagasisaatmisprotsessi võimalikult varases etapis. Tagasipöördumis- ja taasintegreerimisenõustamist võib kombineerida muu nõustamisega liikmesriigi muude rändemenetluste raames.
2. Liikmesriigid [...] **võivad anda** teavet tagasipöördumise ja taasintegreerimise kohta [...] enne tagasisaatmisotsuse tegemist [...].
3. Liikmesriigid [...] **tagavad riiklikul või liidu tasandil toetatavate või rahastatavate** tagasipöördumis- ja taasintegreerimis**programmide** [...] **kättesaadavuse**. **Sellised** [...] programmid **sisaldavad** [...] kolmanda riigi kodanikule antavat logistilist, rahalist **või** [...] muud materiaalist või mitterahalist abi või stiimuleid, sealhulgas taasintegreerimisabi vastuvõtvas riigis.

4. **Tagasipöördumise ja** taasintegreerimise abi ei ole käsitatav isikliku õigusena ning see ei ole tagasivõtumenetluse eeltingimus.
5. Tagasipöördumis- ja taasintegreerimisprogrammide kaudu antav abi [...] **võib peegeldada** kolmanda riigi kodaniku koostöövalmidust ja nõuete täitmist ning võib aja jooksul väheneda. Tagasipöördumise ja taasintegreerimise abi liigi ja ulatuse kindlaksmääramisel [...] **võib** vajaduse korral **võtta** arvesse järgmisi kriteeriume:
 - a. asjaomase kolmanda riigi kodaniku koostöövalmidus tagasipöördumis- ja tagasivõtumenetluse ajal, nagu on sätestatud artiklis 21;
 - b. kas kolmanda riigi kodanik pöördub tagasi vabatahtlikult või ta saadetakse välja;
 - c. kas kolmanda riigi kodaniku puhul on tegemist määruse (EL) 2018/1806 II lisas loetletud kolmanda riigi kodanikuga;
 - d. kas kolmanda riigi kodanik on kuriteos süüdi mõistetud;
 - e. kas kolmanda riigi kodanikul on erivajadused, kuna ta on haavatav isik, alaealine, saatjata alaealine või perekonna liige [...];
 - f. riigisisese õiguse kohased lisakriteeriumid.**
6. Käesolevas artiklis osutatud abi ei anta kolmandate riikide kodanikele, kes on juba saanud mõne liikmesriigi või liidu pakutavat muud või sama toetust. Liit, liikmesriigid ja Frontex tagavad taasintegreerimise abi sidususe ja koordineerimise.

IX peatükk

LÕPPSÄTTED

Artikkel 47

Hädaolukorrad

1. Olukorras, kus erakordselt suure hulga kolmandate riikide kodanike tagasisaatmine paneb liikmesriigi kinnipidamisasutuste mahutavusele või tema haldus- või õigusasutustele ettenägematult suure koormuse, võib asjaomane liikmesriik sellise erandliku olukorra jätkumise korral lubada [...] rakendada pikemaajalisi tähtaegu kui need, mis on sätestatud [...] **artikli 27 lõikes 1**, artikli 33 lõikes 3 ja **artikli 38 lõikes 7**, ning võtta kiireloomulisi meetmeid seoses kinnipidamistingimustega, kaldudes kõrvale artikli 34 lõikes 1 ja artikli 35 lõikes 2 sätestatutest.
2. Selliste erakorraliste meetmete võtmisel teavitab asjaomane liikmesriik sellest viivitamata komisjoni. Liikmesriik teavitab komisjoni viivitamata, kui põhjus selliste erakorraliste meetmete kohaldamiseks on ära langenud.
3. Käesolevas artiklis sätestatut ei tõlgendata nii, nagu sellega lubataks liikmesriikidel kalduda kõrvale nende üldisest kohustusest võtta kõik vajalikud üldised ja erimeetmed, tagamaks käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmine.

Artikel 48

[...] ³⁴ [...]

³⁴ [...]

Artikkel 49

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 50

Aruandlus

1. [...] **Viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumist**] ja seejärel iga viie aasta järel esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta liikmesriikides ja teeb vajaduse korral muudatusettepanekuid.
2. Liikmesriigid edastavad komisjoni taotlusel vajalikud andmed, **kui need on kättesaadavad, lõike 1 kohase** aruande koostamiseks hiljemalt üheksa kuud enne nimetatud tähtaja lõppu. **Komisjon kasutab võimaluse korral Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 862/2007 alusel kättesaadavaks tehtud teavet.**

Artikkel 51

Kehtetuks tunnistamine

1. Direktiiv 2008/115/EÜ tunnistatakse kehtetuks nende liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev määrus on siduv. Direktiiv 2001/40/EÜ ja nõukogu otsus 2004/191/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates artikli 7 lõikes 8 osutatud rakendusotsuse avaldamisest liikmesriikide suhtes, kelle suhtes käesolev määrus on siduv.
2. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiividele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ja neid loetakse vastavalt lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 52

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
Määrust kohaldatakse alates [kaks aastat pärast selle jõustumist]. Artikli 4 lõike 3 alapunkte a, b, d ja g, artikli 7 lõikeid 8 ja 9 ning artiklit 17 kohaldatakse alates jõustumisest.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja